

Activiteitenverslag 2011

Toezicht Financiële Verslaggeving

Januari 2012

Autoriteit Financiële Markten

De AFM bevordert eerlijke en transparante financiële markten. Wij zijn de onafhankelijke gedragstoezichthouder op de markten van sparen, lenen, beleggen en verzekeren. De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten en ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten. Ons streven is het vertrouwen van consumenten en bedrijven in de financiële markten te versterken, ook internationaal. Op deze manier draagt de AFM bij aan de welvaart en de economische reputatie van Nederland.

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	4
2	Inleiding	7
3	Themaonderzoek toelichting over op aandelen gebaseerde beloningen voor managers op sleutelposities, waaronder bestuurders en commissarissen	8
4	Financiering van een ‘toegezegd- pensioenregeling’ in het kasstroomoverzicht	9
5	Evaluatie wetgeving Wet toezicht financiële verslaggeving	10
6	Jaarlijkse financiële verslaggeving	12
7	Halfjaarlijkse financiële verslaggeving	16
8	Overige activiteiten	17
9	Bevindingen toezicht op het algemeen verkrijgbaar stellen en deponeren van (half)jaarlijkse financiële verslaggeving en tussentijdse verklaringen	21
	Bijlage A: Overzichten van toezichtactiviteiten	23
	Bijlage B: Opvolging suggesties van de Universiteit van Tilburg	25
	Bijlage C: Themaonderzoek toelichting over op aandelen gebaseerde beloningen voor managers op sleutelposities, waaronder bestuurders en commissarissen	27

1 Samenvatting

In dit rapport wordt een overzicht gegeven van de activiteiten van de Stichting Autoriteit Financiële Markten (AFM¹). Ook bevat het enkele belangrijke bevindingen die nog niet in 2011 zijn gepubliceerd. De meeste bevindingen heeft de AFM al gerapporteerd op 28 september 2011 in de ‘Aandachtspunten voor de financiële verslaggeving 2011²’ en op 27 oktober 2011 in de rapporten³ over de drie thematische onderzoeken die de AFM in 2011 heeft uitgevoerd.

De belangrijkste bevindingen waarover in dit activiteitenverslag aanvullend wordt gerapporteerd betreffen de uitkomsten van het extra themaonderzoek naar de toelichting over op aandelen gebaseerde beloningen voor managers op sleutelposities, waaronder bestuurders⁴ en commissarissen en de presentatie van betalingen aan een pensioenlichaam door werkmaatschappijen in een andere Lidstaat dan Nederland. Bij de desktopreviews in 2012 zal de AFM aandacht besteden aan deze onderwerpen.

In het themaonderzoek naar de toelichting over op aandelen gebaseerde beloningen, concludeert de AFM dat, in vergelijking tot de financiële verslaggeving 2007, ondernemingen in de financiële verslaggeving 2010 frequenter de toegekende op aandelen gebaseerde beloningen toelichten. De transparantie in de financiële verslaggeving dient op diverse punten te worden verbeterd. Het is noodzakelijk dat in de toelichting op de beloningen van managers op sleutelposities, waaronder bestuurders en commissarissen, ook het bedrag wordt vermeld van de op aandelen gebaseerde beloningen. In de financiële verslaggeving 2010 wordt in ruim 30% van de jaarrekeningen geen bedrag opgenomen uit hoofde van de toegekende op aandelen gebaseerde beloningen. In bijna 25% van de jaarrekeningen waarin deze beloningen worden vermeld, worden deze bedragen niet opgenomen in het totaal van de toegekende beloningen. Het bedrag van deze component van de bezoldiging dient te worden ontleend aan de kosten die conform IFRS 2 in de winst- en verliesrekening zijn verwerkt. Ruim 25% van de ondernemingen vermeldt andere bedragen, zoals de reële waarde van de rechten bij toekenning of het onvoorwaardelijk worden daarvan. De AFM heeft zich geen oordeel gevormd over de hoogte van deze beloningen.

Bij twee ondernemingen met een werkmaatschappij in een andere Lidstaat dan Nederland heeft de AFM in het kader van een desktopreview, geconstateerd dat de betalingen aan pensioenlichamen, ter financiering van een ‘toegezegd- pensioenregeling’, in het kasstroomoverzicht als een investeringskastroom worden gepresenteerd. Het pensioenlichaam koopt van de ontvangen bedragen verzekeringspolissen. De reële waarde van deze polissen wordt in de balans gesaldeerd met de bruto pensioenverplichting. Volgens de ondernemingen is het onjuist om de betalingen als een operationele kasstroom te verwerken, omdat de financiering van de pensioenregeling een incidentele niet-omzetgenererende activiteit is en met de beleggingen opbrengsten worden gegenereerd die ten gunste van de vennootschap komen in de vorm van lagere pensioenlasten. Voorts wijzen de ondernemingen op de omstandigheid dat zij de pensioenen blijven uitbetalen en

¹ Met AFM wordt bedoeld de afdeling die zich bezighoudt met het toezicht op de financiële verslaggeving.

² <http://www.afm.nl/layouts/afm/default.aspx~/media/files/rapport/2011/aandachtspunten-fv-nl-2011.ashx>

³ <http://www.afm.nl/nl/professionals/afm-actueel/nieuws/2011/okt/themaonderzoek-fv.aspx>

⁴ Met bestuurders wordt bedoeld de statutaire bestuurders van de vennootschap.

de verantwoordelijkheid daarvoor niet wordt opgeheven door de betaling aan het pensioenlichaam. Aan de hand van een aantal jaarrekeningen tonen zij aan dat de gevolgde wijze van presentatie in de betreffende Lidstaat niet ongebruikelijk is. De AFM is, evenals haar Europese collega's, van mening dat betalingen aan de pensioenlichamen als een operationele kasstroom moeten worden verwerkt. De betalingen ter financiering van de pensioenregeling geschieden ten behoeve van de werknemers en resulteren niet in op de balans opgenomen activa.

De Universiteit van Tilburg (UvT) heeft in het kader van de wettelijk verplichte evaluatie van de Wet toezicht financiële verslaggeving (Wtfv) een onderzoek uitgevoerd. De onderzoekers concluderen dat de Wtfv en het door de AFM uitgeoefende toezicht een positief effect hebben gehad op de kwaliteit van de financiële verslaggeving.

Ook doen de onderzoekers een aantal praktische suggesties waarmee de AFM de doeltreffendheid van het toezicht verder kan vergroten. Deze hebben betrekking op de wijze waarop toelichting en informatie worden gevraagd, de inhoud van de vragen en de risicoanalyse. Nagenoeg alle suggesties van de onderzoekers zijn overgenomen. Verder bevelen de onderzoekers de wetgever aan om een aanbeveling afdwingbaar te maken bij de Ondernemingskamer (OK) en om de wettelijke termijn waarbinnen bij de OK een herzieningsprocedure kan worden gestart, te verlengen van zes tot negen maanden na vaststelling van de jaarrekening. Deze verlenging is in 2011 grotendeels geëffectueerd. De AFM verwacht dat het bij de OK afdwingbaar maken van de aanbeveling de doelmatigheid van het toezicht ten goede zal komen, omdat de huidige procedure, het starten van een herzieningsprocedure, in veel gevallen als disproportioneel zou kunnen worden gekwalificeerd.

Over de overige wensen van de AFM, in het kader van het toezicht op de financiële verslaggeving⁵, wordt op dit moment door de minister van Financiën gesproken met de Tweede Kamer. Deze wensen hebben betrekking op de Chinese walls problematiek, alsmede op de beperkte toezichtsbevoegdheid van de AFM in dit voor de kapitaalmarkten belangrijke toezichtgebied. Als gevolg van de Chinese walls kan relevante toezichtsinformatie binnen de AFM niet worden gedeeld. De AFM volgt de ontwikkelingen en verwacht dat het wetgevingstraject vóór het eind van dit kalenderjaar zal zijn afgerond.

Gezien de positieve reacties van de betrokken ondernemingen heeft de AFM de meer informele werkwijze voortgezet en uitgebreid tot de volledige desktopreviews. Deze werkwijze houdt in dat de AFM in geval van onduidelijkheden, eerst per telefoon en/of e-mail zich tot de haar bekende contactpersonen van de onderneming richt. Naar aanleiding van dit informele contact kan de onduidelijkheid zijn opgelost. Soms worden er afspraken gemaakt over de financiële verslaggeving van het lopende of komende boekjaar. Ook vinden, soms op verzoek van ondernemingen, informele overleggen plaats. Daarnaast maakt de AFM, in geval zij twijfel heeft of de verslaggevingsvoorschriften juist zijn toegepast, gebruik van haar bevoegdheden zoals het vragen om een nadere toelichting en het doen van een mededeling al dan niet voorzien van een aanbeveling.

⁵ <http://www.afm.nl/nl/professionals/afm-actueel/nieuws/2011/sep/kamerbrief-acc-fv.aspx>

De AFM is in 2011 gestart met de desktopreviews van de jaarlijkse financiële verslaggeving van 88 ondernemingen. Dit betreft 47 (volledige) desktopreviews en 41 follow-up onderzoeken. Vooral het aantal follow-up onderzoeken (+14) is toegenomen. In totaal zijn 85 ofwel 23% meer onderzoeken afgerond dan in 2010, vooral follow-up onderzoeken.

Uit de 41 follow-up onderzoeken blijkt dat in 85% van de jaarrekeningen 2010 de mededelingen uit het voorgaande jaar goed zijn opgevolgd. De AFM verwelkomt dat het absolute percentage met 15% is toegenomen, ten opzichte van de jaarrekeningen 2009. Naar aanleiding van twee follow-up onderzoeken heeft de AFM mededelingen gedaan. Ook zijn met enkele ondernemingen afspraken gemaakt over de financiële verslaggeving 2011.

In geval de vastgestelde jaarrekening niet in de Nederlandse taal is gesteld, voert de AFM de schriftelijke correspondentie in het Engels. Verder heeft de AFM, na de verlenging van de herzieningstermijn bij de OK, de standaardresponstermijn verdubbeld van 10 tot 20 werkdagen. Beide maatregelen zijn op verzoek van de ondernemingen doorgevoerd.

Het percentage afgeronde volledige desktopreviews waarin om een nadere toelichting wordt gevraagd is gedaald van 86% tot 64%. De daling die voornamelijk voor rekening van AEX- en AMX-fondsen komt, wordt veroorzaakt door de gemiddeld genomen betere naleving van de verslaggevingsvoorschriften⁶ en de meer informele werkwijze van de AFM.

Het aantal mededelingen dat naar aanleiding van een (volledige) desktopreview is gedaan is gedaald van 26 naar 22, bij een fractioneel hoger aantal (plus twee) afgeronde volledige desktopreviews. Ook het gemiddeld aantal IFRS-standaarden per mededeling is gedaald van 3,7 naar 2,9. IAS 1 (10x) en IFRS 7 (8x) zijn de standaarden waarover het meest frequent een mededeling is gedaan. Van de mededelingen zijn er vier (2010: drie) voorzien van een aanbeveling.

Twee ondernemingen hebben de aanbeveling van de AFM niet in voldoende mate opgevolgd. In het eerste geval heeft de AFM op grond van opportuniteitsoverwegingen, afgezien van een herzieningsverzoek bij de OK. In het tweede geval heeft de AFM nog geen beslissing genomen.

De halfjaarlijkse financiële verslaggeving van 49 ondernemingen is aan een beperkte review onderworpen, waarvan er 37 zijn afgerond. Aan twee ondernemingen is een mededeling gedaan. De AFM heeft vastgesteld dat de financiële instellingen ten aanzien van de (Griekse) staatsobligaties, de verslaggevingsvoorschriften goed hebben toegepast. Dit is niet in alle Europese landen het geval, zoals blijkt uit een public statement dat de European Securities and Markets Authority⁷ (ESMA) op 25 november 2011 heeft gepubliceerd.

⁶ Door de beperkte bevoegdheden van de AFM enerzijds en de beleidsvrijheid van de ondernemingen anderzijds is er een risico dat onjuiste toepassing van de verslaggevingsvoorschriften, in het bijzonder onjuistheden in de waardering van activa en verplichtingen, niet door de AFM worden opgespoord, dan wel niet voldoende overtuigend kunnen worden aangetoond.

⁷ http://www.esma.europa.eu/system/files/2011_397.pdf

Het tijdig deponeren van de financiële verslaggeving gaat beter. Dit heeft zich vertaald in een daling van het aantal verzonden herinneringsbrieven en aanwijzingen. Dat aantal is gehalveerd van 110 in 2010 tot 55 in 2011. Ten aanzien van de jaarlijkse financiële verslaggeving valt op dat een deel van de ondernemingen deze verslaggeving niet gelijktijdig met het algemeen verkrijgbaar stellen bij de AFM deponeren, wat is voorgeschreven. Het deponeren vindt dan enkele weken later plaats, vlak voor het aflopen van de geldende termijn van vier maanden na afloop van het boekjaar.

Tot slot kan worden vermeld dat de AFM internationaal zeer actief is geweest, ten einde de internationale consistentie van de handhaving en de kwaliteit van de nieuwe financiële verslaggevingsstandaarden te bevorderen. Vier complexe casussen zijn voorgelegd aan de door ESMA georganiseerde European Enforcement Coordination Sessions (EECS), alvorens de AFM een toezichtsbeslissing heeft genomen.

2 Inleiding

In het activiteitenverslag 2011 geeft de AFM een overzicht van haar werkzaamheden in het kader van het toezicht op de financiële verslaggeving. Het toezicht op de financiële verslaggeving is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het verhogen van de kwaliteit van de financiële verslaggeving van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Om deze doelstelling te realiseren zet de AFM een mix van instrumenten in. Allereerst kondigt de AFM ruim voorafgaand aan het eind van het boekjaar de onderwerpen aan waarnaar zij in het komende kalenderjaar themaonderzoeken gaat doen. De onderwerpen voor 2012⁸ zijn op 31 augustus 2011 bekend gemaakt en op 27 oktober 2011⁹ heeft de AFM de resultaten gepubliceerd van de thematische onderzoeken die in 2011 zijn uitgevoerd. In september heeft de AFM de ‘Aandachtspunten voor de financiële verslaggeving’¹⁰ voor het komend jaar uitgebracht. Met deze vroegtijdige publicaties beoogt de AFM ondernemingen in staat te stellen om de gerapporteerde onderwerpen en aandachtspunten te betrekken bij het opstellen van de financiële verslaggeving over het kalenderjaar 2011.

De AFM vraagt in dit activiteitenverslag aandacht voor een tweetal verslaggevingsonderwerpen. Dit betreft de verwerking van betalingen in het kader van de financiering van ‘toegezegd-pensioenregelingen’ in het kasstroomoverzicht en de toelichting op de op aandelen gebaseerde beloningen van functionarissen op sleutelposities, waaronder bestuurders en commissarissen. Om ondernemingen in staat te stellen de bevindingen van de AFM op deze punten ook in de financiële verslaggeving 2011 te betrekken, brengt de AFM het activiteitenverslag nu uit.

Andere instrumenten die de AFM inzet zijn de informele benadering van en informele overleggen met ondernemingen (welke soms op verzoek van de onderneming plaatsvinden) en het organiseren van rondetafelbijeenkomsten over specifieke verslaggevingsonderwerpen. Op 23 december 2011 heeft de AFM bijvoorbeeld een rondetafelbijeenkomst georganiseerd over de waardering van en transparantie over staatsobligaties en andere posities met landenrisico¹¹.

⁸ <http://www.afm.nl/nl/professionals/afm-actueel/nieuws/2011/aug/themaonderzoeken-fv.aspx>

⁹ <http://www.afm.nl/nl/professionals/afm-actueel/nieuws/2011/okt/themaonderzoek-fv.aspx>

¹⁰ <http://www.afm.nl/layouts/afm/default.aspx~/media/files/rapport/2011/aandachtspunten-fv-nl-2011.ashx>

¹¹ <http://www.afm.nl/nl/professionals/afm-actueel/nieuws/2011/dec/staatsobligaties-financiele-verslaggeving.aspx>

Daarnaast maakt de AFM, in geval zij twijfel heeft over de juiste toepassing van de verslaggevingsvoorschriften, gebruik van haar bevoegdheden, zoals het vragen om een nadere toelichting en het doen van een mededeling al dan niet voorzien van een aanbeveling. In dit activiteitenverslag rapporteert de AFM over het gebruik van deze bevoegdheden.

De evaluatie van de Wtfdv die begin 2011 tot een rapport van bevindingen van de UvT heeft geleid, komt in dit verslag aan de orde.

3 Themaonderzoek toelichting over op aandelen gebaseerde beloningen voor managers op sleutelposities, waaronder bestuurders en commissarissen

De AFM heeft een themaonderzoek uitgevoerd naar de toelichting over op aandelen gebaseerde beloningen voor managers op sleutelposities, waaronder bestuurders¹² en commissarissen. Het onderzoek betrof 100 jaarrekeningen over het verslagjaar 2010. Er is specifiek gekeken in hoeverre jaarrekeningen voldoen aan de toelichtingsvereisten van IAS 24.16¹³. Voor zover de managers op sleutelposities bestuurder of commissaris van een onderneming zijn, is ook gekeken naar de toepassing van artikel 383c van Boek 2 BW¹⁴. De AFM heeft zich geen oordeel gevormd over de hoogte van deze beloningen. Wel heeft de AFM gekeken naar de in de toelichtingen gebruikte waardering van de op aandelen gebaseerde beloningen. Voorts zijn de resultaten uit het onderzoek vergeleken met die van het in 2008 door de AFM uitgevoerde onderzoek naar toelichtingen over verbonden partijen in de jaarrekeningen 2007.

De AFM concludeert dat, ten opzichte van de financiële verslaggeving 2007, ondernemingen in de financiële verslaggeving 2010 frequenter toegekende op aandelen gebaseerde beloningen toelichten. Desondanks kan de transparantie in de financiële verslaggeving op diverse punten worden verbeterd. Specifiek op de volgende punten dient de toelichting over op aandelen gebaseerde beloningen van managers op sleutelposities, waaronder bestuurders en commissarissen volgens de AFM te worden verbeterd:

- Het vermelden van het bedrag van de op aandelen gebaseerde beloningen. Deze vermelding ontbreekt in circa 30% van de jaarrekeningen.
- Het opnemen van het bedrag van de op aandelen gebaseerde beloningen in het totaal van de toegekende beloningen. Bij bijna een kwart van de ondernemingen die het bedrag van op aandelen gebaseerde beloningen vermelden, ontbreekt deze component in het totaal van de beloningen.

¹² Met bestuurders wordt bedoeld de statutaire bestuurders van de vennootschap.

¹³ In de versie van IAS 24 die van toepassing is voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2011 is IAS 24.16 vernoemd naar IAS 24.17.

¹⁴ De toelichtingsvereisten ex IAS 24.16 zijn niet identiek aan die ex artikel 2:383c BW2. Zie verder onderdeel 4.2.1 in bijlage C.

- De vermelding of het onvoorwaardelijk of verbindend worden van op aandelen gebaseerde beloningen, gerelateerd is aan doelen die in het verslagjaar zijn bereikt.
- De overeenstemming van de vermelde bedragen voor op aandelen gebaseerde beloningen met de bedragen die conform IFRS 2 in de winst- en verliesrekening zijn verwerkt. Bij ruim een kwart van de ondernemingen die bedragen vermelden, worden andere bedragen gerapporteerd, zoals de reële waarde van de rechten op het moment van toekenning of het onvoorwaardelijk worden daarvan.
- Het duidelijk incorporeren van de relevante onderdelen van het remuneratierapport in de jaarrekening, indien de vereiste toelichtingen in dit rapport worden gegeven.

Bij de desktopreviews in 2012 zal de AFM aandacht besteden aan dit verslaggevingsonderwerp.

Voor meer informatie verwijzen wij naar de volledige rapportage, welke is opgenomen in Bijlage C.

4 Financiering van een ‘toegezegd- pensioenregeling’ in het kasstroomoverzicht

Bij het uitvoeren van de desktopreviews is de AFM bij twee ondernemingen gestuit op een verslaggevingsissue in het kasstroomoverzicht. Het betreft de verwerking van betalingen die voortvloeien uit de financiering van een ‘toegezegd- pensioenregeling’ zoals bedoeld in IAS 19, door werkmaatschappijen gevestigd in een andere Lidstaat dan Nederland. Van de ontvangen betalingen koopt het pensioenlichaam verzekeringspolissen welke onder IAS 19 als een fondsbelegging worden aangemerkt. In de balans wordt deze belegging gesaldeerd met de bruto pensioenverplichting. In het kasstroomoverzicht worden de betalingen als een investeringskasstroom verwerkt. Dat geschiedt indien sprake is van een eenmalige storting en in geval er gedurende meerdere jaren betalingen plaatsvinden.

De ondernemingen stellen dat het onjuist is om de betalingen als een operationele kasstroom te verwerken, omdat de financiering van de pensioenregeling een incidentele niet-omzetgenererende activiteit betreft. Verder leidt de betaling volgens hen tot een belegging waarmee opbrengsten worden gegenereerd die ten gunste van de vennootschap komen in de vorm van lagere pensioenlasten en daarmee zou dus sprake zijn van een investeringskasstroom. De omstandigheid dat de bruto pensioenverplichting en de beleggingen gesaldeerd worden gepresenteerd in de balans zou niet betekenen dat er geen actief op de balans ontstaat. Voorts blijft de onderneming de pensioenen uitbetalen en wordt de verantwoordelijkheid daarvoor niet opgeheven door de betaling aan het pensioenlichaam. Tot slot stellen de ondernemingen zich op het standpunt dat deze wijze van verslaggeving in de betreffende Lidstaat niet ongebruikelijk is. De ondernemingen verwijzen daarbij naar een aantal jaarrekeningen waaruit blijkt dat in vergelijkbare gevallen de betalingen niet als een operationele kasstroom, maar als een investerings- of financieringskasstroom zijn verwerkt. Deze jaarrekeningen zijn door de AFM onder de aandacht gebracht van de betreffende collega-toezichthouder.

Europese toezichthouders zijn van mening dat betalingen aan pensioenlichamen als een operationele kasstroom verantwoord dienen te worden

De AFM is, evenals haar Europese collega's, van mening dat betalingen aan de pensioenlichamen als een operationele kasstroom moeten worden verwerkt. Het zijn betalingen ten behoeve van de werknemers, omdat de pensioenen een onderdeel van het beloningspakket van de werknemer vormen. In IAS 7.14 wordt aangegeven dat kasstromen uit de voornaamste opbrengstgenererende activiteiten, waaronder betalingen aan of ten behoeve van werknemers als een operationele kasstroom moeten worden verantwoord. De omstandigheid dat de onderneming de uitbetaling van de pensioenen blijft doen en/of voor de uitbetaling verantwoordelijk blijft, brengt hier geen verandering in. Verder blijkt uit IAS 7.16 dat alleen uitgaven die in een in de balans opgenomen actief resulteren, in aanmerking komen voor classificatie als investeringsactiviteiten. Uit de definitie van IAS 19.7 volgt dat de onderneming niet de beschikkingsmacht verwerft over de fondsbeleggingen die uit de betalingen resulteren. Daardoor is geen sprake van een actief. Voorts heeft het incidentele karakter van de betaling geen invloed op de classificatie in het kasstroomoverzicht.

Zouden de betalingen aan het pensioenlichaam niet in fondsbeleggingen resulteren maar in een belegging waarover de onderneming wel de beschikkingsmacht krijgt, dan zouden de betalingen terecht onder de investeringskasstroom zijn verantwoord. Echter in de balans zou dan de bruto pensioenverplichting en de beleggingen niet gesaldeerd mogen worden. In het verleden werden pensioenregelingen in de betreffende Lidstaat niet bij een pensioenlichaam ondergebracht, maar kochten ondernemingen beleggingen om te zijner tijd de pensioenuitkeringen te kunnen doen. Mogelijk dat deze traditie de oorzaak is van de in de ogen van de AFM en andere Europese toezichthouders onjuiste toepassing van IFRS.

Aandachtspunt in toezicht op de jaarrekeningen 2011

In het toezicht op de jaarrekeningen 2011 van ondernemingen met een dochtermaatschappij in de betreffende Lidstaat, zal de AFM nagaan dat de betalingen aan pensioenlichamen in de operationele kasstroom wordt gepresenteerd, dan wel dat de bruto pensioenverplichting en de beleggingen in de balans niet worden gesaldeerd.

5 Evaluatie wetgeving Wet toezicht financiële verslaggeving

De UvT heeft in opdracht van de minister van Financiën in het kader van de wettelijk verplichte evaluatie van de Wtfv een onderzoek uitgevoerd. Zij heeft daarbij de doeltreffendheid en doelmatigheid van het functioneren van de AFM in het kader van de uitvoering van deze wet onderzocht. Voorts heeft de UvT onderzocht of de invoering van de Wtfv een bijdrage heeft geleverd aan de verbetering van de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Op 25 februari 2011 heeft de UvT het rapport van bevindingen¹⁵ uitgebracht aan de minister van Financiën, die de rapportage en een beleidsmatige reactie heeft doorgestuurd aan de Tweede Kamer.

¹⁵ <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/03/11/rapport-over-de-evaluatie-van-de-wet-toezicht-financiele-verslaggeving.html>

De belangrijkste conclusie van het rapport van bevindingen is dat de Wtfdv en het door de AFM uitgeoefende toezicht een positief effect hebben gehad op de kwaliteit van de financiële verslaggeving. De onderzoekers schrijven dat ‘het door de AFM uitgeoefende toezicht [...] ondernemingen disciplineert IFRS correct toe te passen, wat een gunstige uitwerking heeft op de kwaliteit van de verslaggeving in Nederland’. Volgens de onderzoekers ervaren ondernemingen en accountants prikkels om IFRS beter toe te passen. De onderzoekers doen een aantal praktische suggesties waarmee de AFM de doeltreffendheid van het toezicht verder kan vergroten. Dit betreft onder meer de manier waarop de AFM toelichting en informatie vraagt, de inhoud van de vragen, de rapportage door de AFM en de risicoanalyse die de AFM toepast om jaarrekeningen te selecteren voor een desktopreview. Nagenoeg alle suggesties van de onderzoekers zijn opgevolgd. In Bijlage B wordt een overzicht gegeven van de genomen maatregelen.

Een tweetal eenvoudige wetwijzigingen wordt door de onderzoekers aanbevolen: het afdwingbaar maken van een aanbeveling bij de OK en het verlengen van de wettelijke termijn om bij de OK een herzieningsprocedure te kunnen starten van zes tot negen maanden na het vaststellen van de jaarrekening. Beide voorstellen sluiten aan bij de wensen van de AFM, welke onder meer in de wetgevingsbrief van 2010¹⁶ zijn beschreven.

De AFM verwacht dat het bij de OK afdwingbaar maken van de aanbeveling de doelmatigheid van het toezicht ten goede zal komen. Op dit moment kan de AFM bij de OK uitsluitend een herzieningsprocedure starten indien een onderneming onvoldoende opvolging geeft aan een aanbeveling. Gezien de wetsgeschiedenis en de gevolgen voor de onderneming en haar stakeholders tracht de AFM te voorkomen dat een dergelijke stap als disproportioneel zou kunnen worden gekwalificeerd. Zeker in gevallen dat het probleem zich beperkt tot één post in de jaarrekening betracht de AFM hierbij passende terughoudendheid. Met ingang van 1 juli 2011 is de wettelijke termijn om bij de OK een herzieningsprocedure te kunnen starten, met uitzondering van de zogenoemde third country issuers¹⁷, verlengd van zes tot negen maanden na vaststelling van de jaarrekening.

Over de overige wensen van de AFM in het kader van het toezicht op de financiële verslaggeving¹⁸, wordt op dit moment door de minister van Financiën gesproken met de Tweede Kamer. Deze wensen hebben betrekking op de Chinese walls problematiek, evenals op de beperkte toezichtsbevoegdheden van de AFM in dit voor de kapitaalmarkten belangrijke toezichtsgebied. Als gevolg van de Chinese walls kan relevante toezichtsinformatie binnen de AFM niet worden gedeeld. De AFM volgt de ontwikkelingen en verwacht dat het wetgevingstraject vóór het eind van dit kalenderjaar zal zijn afgerond.

¹⁶ <http://www.afm.nl/nl/professionals/afm-actueel/nieuws/2010/okt/wet-regelgeving-fm.aspx>

¹⁷ Dit zijn ondernemingen die buiten de EEA gevestigd zijn en in Nederland een beursnotering hebben.

¹⁸ <http://www.afm.nl/nl/professionals/afm-actueel/nieuws/2011/sep/kamerbrief-acc-fv.aspx>

6 Jaarlijkse financiële verslaggeving

6.1 Algemeen

Drieëntwintig procent meer onderzoeken afgerond

Bij het toezicht op de naleving van de verslaggevingsvoorschriften onderscheidt de AFM twee vormen van onderzoek: de follow-up onderzoeken en de (volledige) desktopreviews. Bij follow-up onderzoeken gaat de AFM na of mededelingen die zij in het voorgaande jaar heeft gedaan zijn opgevolgd en/of toezeggingen door ondernemingen zijn nagekomen. De AFM neemt informeel contact op met ondernemingen in geval sprake lijkt te zijn van een minder belangrijke onjuistheid in de financiële verslaggeving, die mogelijk wel verbetering behoeft in de toekomstige financiële verslaggeving. Het follow-up onderzoek kan ook samenhangen met een review van de halfjaarlijkse financiële verslaggeving. In 2011 heeft de AFM 41 follow-up onderzoeken opgestart.

Op basis van de risicoanalyse en rotatie heeft de AFM de jaarlijkse financiële verslaggeving van 57 ondernemingen geselecteerd voor een (volledige) desktopreview. Voor 43 van deze ondernemingen is een (volledige) desktopreview opgestart. Voornamelijk de financiële jaarverslaggeving die op basis van rotatie is geselecteerd, is niet aan een desktopreview onderworpen. Voorts heeft de AFM naar aanleiding van openbare signalen van vier niet geselecteerde ondernemingen de jaarlijkse financiële jaarverslaggeving alsnog geselecteerd voor een (beperkte) desktopreview.

In totaal is de AFM gestart met de desktopreviews van de jaarlijkse financiële verslaggeving van 88 (2010: 67) ondernemingen. Dit betreft 47 (volledige) desktopreviews en 41 follow-up onderzoeken. Vooral het aantal follow-up onderzoeken (+14) is toegenomen. Van de in 2011 gestarte onderzoeken zijn er 79 afgerond. Voorts zijn 6 (2010: 8) desktopreviews afgerond, waarvan de start in 2010 ligt. Dit betreft de jaarlijkse financiële verslaggeving over 2009. In totaal zijn 85 (2010: 69) ofwel 23% meer onderzoeken afgerond. Dit zijn 6 (2010: 8) onderzoeken uit de overloop 2010, 41 (2010: 27) follow-up onderzoeken, 4 (2010: 1) onderzoeken naar aanleiding van openbare signalen en 34 (2010: 33) (volledige) desktopreviews die op basis van de risicoanalyse zijn geselecteerd.

Minder formele afronding van de overloop uit het voorgaande jaar voorgezet in 2011.

Leidt ook in 2011 tot verbetering van de financiële verslaggeving

Van een aantal uit 2010 overlopende onderzoeken heeft de AFM na de schriftelijke en/of mondelinge toelichting het onderzoek beëindigd met afspraken die ondernemingen in acht zullen nemen bij het opstellen van de financiële verslaggeving 2010. Bij de follow-up onderzoeken in 2011 bleek dat evenals in 2010, de kwaliteit van de financiële verslaggeving is verbeterd mede doordat afspraken bij het opmaken van de financiële verslaggeving goed in acht zijn genomen. De bevindingen bij de informeel afgesloten onderzoeken zijn niet verwerkt in het in Bijlage A opgenomen overzicht 'Hoofdonderwerpen Mededelingen en Aanbevelingen per IFRS-standaard'. Betrokken ondernemingen geven aan dat deze werkwijze op prijs wordt gesteld.

Follow-up onderzoeken zijn minder formeel, wat leidt tot positieve feedback. De opvolging van mededelingen in de financiële verslaggeving 2010 is aanzienlijk beter dan in de financiële verslaggeving 2009

De AFM heeft de minder formele werkwijze bij de follow-up onderzoeken ook in 2011 toegepast. Deze informele werkwijze houdt in dat de AFM zich in geval van onduidelijkheden, eerst per telefoon en later per e-mail tot de haar bekende contactpersonen bij de ondernemingen richt. Dit zijn vaak stafleden en niet de CFO. Eventuele afspraken die de AFM maakt worden per e-mail bevestigd. In 2011 behoefde slechts een relatief klein aantal ondernemingen te worden benaderd. Uiteindelijk is aan twee ondernemingen een mededeling gedaan, omdat de opvolging van de mededeling onvoldoende was en zijn met vier ondernemingen afspraken gemaakt over de financiële verslaggeving 2011. De bevindingen bij de informeel afgesloten onderzoeken zijn niet verwerkt in het in Bijlage A opgenomen overzicht 'Hoofdonderwerpen Mededelingen en Aanbevelingen per IFRS standaard'.

Het aantal onderzochte jaarrekeningen waarin de mededelingen in voldoende mate zijn opgevolgd komt uit op 35 ofwel 85% (2009: 19 ofwel 70%). De AFM verwelkomt de betere opvolging van de mededelingen, maar er blijft nog ruimte voor verdere verbetering.

De minder formele werkwijze in 2011 is ook bij de (volledige) desktopreviews toegepast
In 2011 heeft de AFM ook bij de (volledige) desktopreviews dezelfde minder formele werkwijze ingevoerd als bij de follow-up onderzoeken. Naar aanleiding van dit informele contact kan de onduidelijkheid zijn opgelost. Soms worden er afspraken gemaakt over de financiële verslaggeving van het lopende boekjaar. In 2011 zijn twee onderzoeken afgesloten met dergelijke afspraken. Ook komt het voor dat op basis van de uitleg die de AFM ontvangt, alsnog een verzoek om een nadere toelichting wordt gedaan.

Verzoeken om nadere toelichting nu ook in de Engelse taal en de responstermijn verlengd tot 20 werkdagen

Vanaf 1 februari 2011 worden verzoeken om een nadere toelichting in de Engelse taal gesteld indien in de vastgestelde jaarrekening een andere taal dan het Nederlands wordt gebruikt. Ondernemingen hadden hier al diverse malen op aangedrongen. In geval het verzoek in het Engels is gesteld, vindt alle correspondentie, zoals de mededeling al dan niet voorzien van een aanbeveling, ook in het Engels plaats.

Een andere verbetering die de AFM heeft doorgevoerd betreft de verlenging van de responstermijn. Nadat de wettelijke termijn om bij de OK een herzieningsprocedure te kunnen starten op 1 juli 2011 is verlengd van zes tot negen maanden, heeft de AFM de standaardresponstermijn van 10 werkdagen verdubbeld tot 20 werkdagen.

Minder verzoeken om nadere toelichting mede als gevolg van gemiddeld gesproken verbeterde naleving van de verslaggevingsvoorschriften en de minder formele werkwijze bij de (volledige) desktopreviews.

In 2011 heeft de AFM 44 (2010: 42) volledige desktopreviews afgerond. In 28 (2008: 36) onderzoeken is aan de ondernemingen een verzoek gedaan om een nadere toelichting over

de toepassing van de verslaggevingsvoorschriften¹⁹. De daling van het aantal verzoeken om een nadere toelichting hangt samen met de gemiddeld gesproken betere naleving van de verslaggevingsvoorschriften en de minder formele werkwijze van de AFM²⁰. De daling van het aantal verzoeken om een nadere toelichting komt in absolute zin vooral voor rekening van de ondernemingen die genoteerd zijn in de AEX en AMX. Het percentage afgeronde onderzoeken waarin om een nadere toelichting is verzocht is gedaald van 86% tot 64%.

Minder mededelingen maar meer aanbevelingen naar aanleiding van de volledige desktopreviews

Zes (2009: tien) ondernemingen hebben de twijfel over de juiste toepassing van de verslaggevingsvoorschriften bij de AFM kunnen wegnemen. Aan 22 (2010: 26) ondernemingen heeft de AFM een of meer mededelingen gedaan. In vier (2010: drie) gevallen zijn deze mededelingen vergezeld van een aanbeveling waarin de onderneming wordt verzocht om een persbericht algemeen verkrijgbaar te stellen, waarin uiteengezet wordt hoe de financiële verslaggeving eruitgezien zou hebben als de uitgevende instelling de verslaggevingsvoorschriften wel op de juiste wijze zou hebben toegepast.

Het percentage onderzoeken dat niet heeft geleid tot een mededeling, al dan niet vergezeld van een aanbeveling is gestegen van 38% naar 50%. De AEX- en AMX-fondsen zijn in belangrijke mate verantwoordelijk voor deze verbetering. Bij de AScX-fondsen is het beeld tegengesteld. Opgemerkt wordt dat met twee ondernemingen afspraken zijn gemaakt over onderwerpen waarover de AFM geen twijfel heeft geuit. Deze afspraken zijn vastgelegd in een ‘no action letter’. De AFM stuurt een ‘no action letter’ als de onderneming de door de AFM in het inlichtingenverzoek geuite twijfel over de juiste toepassing van de verslaggevingsvoorschriften, heeft weggenomen.

Aantal IFRS-standaarden per mededeling daalt. Alleen de frequentie van IAS 40 ‘vastgoedbeleggingen’ stijgt. Aantal opmerkingen over BW2 Titel 9 daalt

Het gemiddeld aantal standaarden dat in één mededeling is opgenomen is gedaald van 3,7 naar 2,9. Voor de meeste standaarden geldt dat het aantal keren dat daarover een mededeling is gedaan, is gedaald. Voor IAS 40 ‘Vastgoedbeleggingen’ geldt dat de frequentie is toegenomen van eenmaal naar viermaal. IAS 1 ‘Presentatie’ (10x) en IFRS 7 ‘Financiële Instrumenten: Informatieverschaffing’ (8x) zijn de standaarden waarover het meest frequent een mededeling is gedaan. De frequentie van deze standaarden is ongewijzigd. Het aantal ondernemingen dat een mededeling heeft gekregen over de toepassing van Titel 9 Boek 2BW daalt van negen naar vijf. Aan de vijf ondernemingen zijn in totaal op acht onderdelen mededelingen gedaan, waaronder het bestuursverslag (3x) en de toelichting op de beloningen van bestuurders en commissarissen (2x).

¹⁹ De AFM merkt op dat de onderwerpen waarover vragen zijn gesteld niet afwijken van de onderwerpen waarover de mededelingen al dan niet voorzien van een aanbeveling zijn gedaan.

²⁰ Door de beperkte bevoegdheden van de AFM enerzijds en de beleidsvrijheid van de ondernemingen anderzijds is er een risico dat onjuiste toepassing van de verslaggevingsvoorschriften, in het bijzonder onjuistheden in de waardering van activa en verplichtingen, niet door de AFM worden opgespoord, dan wel niet voldoende overtuigend kunnen worden aangetoond.

Twee van de vier aanbevelingen zijn niet opgevolgd

In 2011 hebben twee ondernemingen aan wie een aanbeveling was gedaan *geen* persbericht algemeen verkrijgbaar gesteld, zoals door de AFM was gevraagd. In het geval een onderneming onvoldoende of geen gevolg geeft aan een aanbeveling, heeft de AFM op dit moment geen mogelijkheid om de naleving van de aanbeveling bij de rechter af te dwingen. Op basis van artikel 4 lid 3 van de Wtfv kan de AFM bij de OK enkel een verzoek tot herziening van de jaarrekening doen. In het eerste geval heeft de AFM op grond van opportuïteitsoverwegingen afgezien van het doen van een herzieningsverzoek bij de OK.

In het tweede geval heeft de AFM nog geen beslissing genomen over de vraag of zij bij de OK een herzieningsprocedure zal opstarten. Een eventueel herzieningsverzoek dient uiterlijk eind januari 2012 bij de OK te zijn ingediend. De fout in de financiële verslaggeving komt ook in andere financiële verslagen voor. Ten einde te bereiken dat deze fout vanaf de financiële verslaggeving 2011 niet meer wordt gemaakt, geeft de AFM onder 4 nadere guidance.

In geen enkel geval heeft de AFM afgezien van het doen van aanbevelingen omdat de handhavingstermijn is verstreken

Als gevolg van de verlenging van de handhavingstermijn bij de OK van zes tot negen maanden, heeft de AFM in geen enkel geval moeten afzien van het doen van een mededeling vergezeld van een aanbeveling door termijnoverschrijding. In het jaar 2010 heeft de AFM in twee gevallen de mededeling niet vergezeld van een aanbeveling, hoewel de geconstateerde afwijkingen van de verslaggevingsvoorschriften daar wel aanleiding toe gaven. In beide gevallen was de wettelijke handhavingstermijn van zes maanden verstreken. De AFM had bij de ondernemingen aangedrongen om vrijwillig een persbericht uit te brengen. Eén van de ondernemingen heeft in februari 2011 in het persbericht over het jaarresultaat aan dit verzoek opvolging gegeven.

In Bijlage A wordt in tabelvorm een overzicht gegeven van de activiteiten betreffende het toezicht op de naleving van de verslaggevingsvoorschriften. Hierin wordt geen rekening gehouden met verzoeken om nadere toelichtingen en mededelingen die naar aanleiding van de thematische onderzoeken zijn gedaan.

6.2 Aanbevelingen en mededelingen

Algemeen

In september 2011 heeft de AFM in de ‘Aandachtspunten financiële verslaggeving 2011’²¹ haar voorlopige bevindingen uit de desktopreviews en de themaonderzoeken gepubliceerd. In dit onderdeel van het activiteitenverslag wordt uitsluitend aandacht besteed aan de inhoud van de aanbevelingen en de verbeterpunten die in de publicatie van september 2011 nog niet aan de orde zijn gekomen.

Aanbevelingen

Over onderdelen van de financiële verslaggeving waar de AFM een aanbeveling doet, is zij van mening dat een juiste toepassing van de verslaggevingsvoorschriften een belangrijk

²¹ <http://www.afm.nl/layouts/afm/default.aspx~/media/files/rapport/2011/aandachtspunten-fv-nl-2011.ashx>

effect heeft op de (toekomstige) financiële verslaggeving van de onderneming. Het is voor de gebruiker van die financiële verslaggeving van belang dat hij hiervan onmiddellijk kennis kan nemen, zodat hij een weloverwogen (beleggings-)beslissing kan nemen. Het algemeen verkrijgbaar stellen van een bericht naar aanleiding van een aanbeveling zorgt voor deze transparantie. Hiermee draagt de aanbeveling bij aan het adequaat functioneren van de kapitaalmarkten en het vertrouwen van beleggers op die markten. De AFM is van mening dat een grotere transparantie van deze onderdelen opweegt tegen een eventueel belang van de uitgevende instelling om niet in de openbaarheid te treden.

In 2011 heeft de AFM vier (2010: drie) mededelingen gedaan vergezeld van een aanbeveling. Al deze mededelingen met aanbeveling hebben betrekking op de jaarlijkse financiële verslaggeving 2010.

De aanbevelingen die de AFM heeft gedaan hebben betrekking op:

- de vermelding van de op aandelen gebaseerde beloningen van bestuurders en functionarissen op sleutelposities. Dit onderwerp dat thematisch is onderzocht is nader uitgewerkt onder 3.
- de classificatie van een door de onderneming uitgegeven financieel instrument. Het financieel instrument is naar het oordeel van de AFM ten onrechte als eigen vermogen geclassificeerd.
- de verwerking van de beëindigingsvergoeding betreffende een leasecontract. De reële waarde van deze bate is naar het oordeel van de AFM ten onrechte niet volledig in de winst- en verliesrekening verwerkt.
- de verwerking van de betaling aan een pensioenlichaam in het kader van de financiering van een ‘toegezegd-pensioenregeling’, in een andere Lidstaat dan Nederland. Zie verder onder 4.

Mededelingen

Kasstroomoverzicht blijft een aandachtspunt hoewel de frequentie is verminderd

Ook in 2011 heeft de AFM geconstateerd dat er fouten zijn gemaakt in het kasstroomoverzicht. Ook voor deze standaard (IAS 7) geldt dat de frequentie van het aantal mededelingen is gedaald. Fouten die de AFM onder meer aantroef zijn het verwerken van ‘non-cash items’ als kasbetalingen, zoals het om niet uitgeven van aandelen aan bestuurders, en de onjuiste rubricering van de kasstromen. In een van de onderzochte jaarrekeningen was een kasstroom die samenhang met de kosten van een aandelenemissie, als een operationele kasstroom gepresenteerd.

7 Halfjaarlijkse financiële verslaggeving

Voor een beperkte review van de halfjaarlijkse financiële verslaggeving worden de berichten geselecteerd van ondernemingen waarvan de financiële jaarverslaggeving over het voorgaande jaar aan een volledige desktopreview is of wordt onderworpen. Daarnaast zijn op verzoek van de afdeling die verantwoordelijk is voor het toezicht op marktmisbruik een aantal persberichten bestudeerd. Tot slot heeft de AFM op basis van signalen die

wijzen op mogelijke verslaggevingsproblemen in de halfjaarlijkse financiële verslaggeving enkele halfjaarberichten geselecteerd voor een beperkte review.

Twee mededelingen naar aanleiding van de halfjaarlijkse financiële verslaggeving

In totaal heeft de AFM voor 49 halfjaarberichten een beperkte review gestart, waarvan er nog 12 dienen te worden afgerond. De uitgevoerde reviews hebben geleid tot twee verzoeken om een nadere toelichting en één mededeling. Deze mededeling wordt hierna besproken. Ook is er in enkele gevallen telefonisch contact geweest. Daarnaast is aan het begin van het jaar nog een mededeling gedaan naar aanleiding van de halfjaarlijkse financiële verslaggeving 2010.

Goede verslaggeving over staatsobligaties door financiële instellingen

De AFM heeft de halfjaarlijkse financiële verslaggeving 2011 van negen financiële instellingen onderzocht. Daarbij is vooral aandacht besteed aan de verslaggeving over Griekse staatsobligaties. In twee gevallen heeft de AFM de financiële instellingen een nadere toelichting gevraagd over de toepassing van de verslaggevingsvoorschriften betreffende de verwerking van Griekse staatsobligaties en daaraan gerelateerde beleggingen. De AFM heeft aan één financiële instelling een mededeling gedaan, waarin zij aangeeft dat de toegepaste waardering niet in overeenstemming is met de verslaggevingsvoorschriften. In dit geval was weliswaar gebruik gemaakt van waarneembare marktgegevens, maar niet van gegevens die betrekking hadden op de situatie per 30 juni 2011. De onderneming noemde dit een zogenaamde ‘level 3 waardering’.

De resultaten van dit onderzoek van de AFM wijken in positieve zin af van de resultaten van de inventarisatie die door ESMA²² in Europa is uitgevoerd. Uit de inventarisatie van ESMA, die met behulp van de nationale toezichthouders is uitgevoerd, blijkt dat in Europa geen sprake is van een juiste en consistente toepassing van de verslaggevingsvoorschriften in de halfjaarlijkse financiële verslaggeving 2011. Het niet-consistent toepassen van verslaggevingsvoorschriften brengt grote risico's met zich mee. Allereerst zal de transparantie en verantwoording tekortschieten. Daarnaast draagt dit niet bij aan het broodnodige vertrouwen in de financiële sector.

8 Overige activiteiten

Dit gedeelte van het activiteitenverslag geeft een overzicht van de overige activiteiten van de AFM op het gebied van het toezicht op de financiële verslaggeving. Achtereenvolgens wordt ingegaan op: de internationale activiteiten, de Commissie financiële verslaggeving, de rol van de AFM bij de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ), de rondetafelbijeenkomst, de door de Europese Commissie voorgestelde wijzigingen van de 4^e en 7^e EG-richtlijn en het door de RJ toestaan van de equity-methode voor geconsolideerde groepsmaatschappijen in de enkelvoudige jaarrekening.

²² http://www.esma.europa.eu/system/files/2011_397.pdf

8.1 Internationale activiteiten

De AFM heeft actief geparticipeerd in de activiteiten van de Corporate Reporting Standing Committee van ESMA ‘ESMA-CRSC’, onder meer door deelname aan de acht EECS-bijeenkomsten. In deze bijeenkomsten bespreken Europese toezichthouders op de financiële verslaggeving geanonimiseerde toezichtsbeslissingen die door één van hen zijn genomen, waaronder een viertal beslissingen van de AFM. Daarnaast heeft de AFM een viertal complexe casussen voorgelegd alvorens een toezichtsbeslissing te nemen. Doel van EECS is een consistente toepassing van IFRS in Europa te bevorderen en te waarborgen.

In dit kader is in oktober 2011 een volledige vergadering besteed aan de verslaggeving over Griekse staatsobligaties door Europese financiële instellingen in de halfjaarlijkse financiële verslaggeving 2011. Deze vergadering had primair tot doel om de toezichtsactiviteiten in Europa op dit punt te coördineren en de uitkomst van de vergadering vormde de basis voor het op 25 november 2011 gepubliceerde ESMA-statement ‘Sovereign Debt in IFRS Financial Statements’²³.

Verder heeft de AFM geparticipeerd in de projectgroep ‘ESMA on IFRS’. Deze projectgroep, waarvan de AFM sinds 1 maart 2011 voorzitter is, heeft een permanent karakter. De projectgroep heeft tot doel om de teksten van de commentaarbrieven voor te bereiden die ESMA-CRSC aan de International Accounting Standards Board (IASB) en European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) schrijft naar aanleiding van Discussion Papers (DP) en Exposure Drafts (ED) die door de IASB en EFRAG ter consultatie worden uitgebracht. Alle commentaarbrieven worden gepubliceerd op de website van ESMA. Bij de beoordeling van een DP of ED richt ESMA zich vooral op de vraag of de voorstellen leiden tot relevante informatie voor de belegger en in hoeverre de juiste toepassing van voorgestelde verslaggevingsvoorschriften door de toezichthouder kan worden afgedwongen (enforceability). Belangrijke ED’s die in 2011 van commentaar zijn voorzien, zijn:

1. SD²⁴ Financial Instruments: Amortised Cost and Impairment (IFRS 9);
2. ED Financial instruments: Hedge accounting (IFRS 9);
3. ED Financial instruments: Offsetting Financial Assets and Financial Liabilities (IAS 32);
4. 2011 Agenda consultation.

Tot slot heeft de AFM actief geparticipeerd in de projectgroep die het op 11 november 2011 door ESMA gepubliceerde consultatiedocument ‘Considerations of materiality in financial reporting’²⁵ heeft geschreven. Het consultatiedocument is opgesteld en gepubliceerd, omdat de nationale toezichthouders waarnemen dat opstellers, gebruikers en accountants van mening verschillen over de praktische toepassing van het materialiteitsconcept. Naar aanleiding van de publicatie van dit document organiseert de AFM op 30 januari 2012 een rondetafelbijeenkomst over dit onderwerp.

²³ <http://www.afm.nl/layouts/afm/default.aspx~/media/files/publicatie/2011/aankondiging-esma-sovereign-debt-ifrs.ashx>

²⁴ Supplemental document

²⁵ http://www.esma.europa.eu/system/files/2011_373_.pdf

8.2 Commissie financiële verslaggeving

In 2011 heeft de AFM driemaal overleg gevoerd met de Commissie financiële verslaggeving (Commissie), een adviesorgaan bestaande uit experts (wetenschappers, accountants, juristen, gebruikers en opstellers van financiële verslaggeving) op het gebied van financiële verslaggeving. Tijdens deze bijeenkomsten worden onderwerpen besproken op het gebied van financiële verslaggeving die zijn gerelateerd aan het toezicht. Dit jaar is onder meer gesproken over de gevolgen van de Chinese muren binnen de AFM, de bevoegdheden van de AFM in het kader van het toezicht op de financiële verslaggeving en het rapport ‘Cutting Clutter: Combating clutter in annual reports’, dat door de Accounting Standards Board (ASB) van de Financial Reporting Council (FRC) in the UK is gepubliceerd in april 2011. Verder heeft de AFM de Commissie advies gevraagd over de onderwerpen voor de thematische onderzoeken over het boekjaar 2011 en over complexe verslaggevingstechnische onderwerpen in toezichtdossiers. Tot slot hebben leden van de Commissie de gelegenheid gehad om op- en aanmerkingen te maken naar aanleiding van de concepten van publicaties van de AFM.

In 2011 hebben twee leden het lidmaatschap moeten beëindigen. Eén van de leden is per 15 september jl. benoemd als directeur bij de AFM. Op 15 oktober 2011 is Prof. dr. S.G. van der Lecq benoemd tot lid van de Commissie.

8.3 AFM waarnemer bij de Raad voor de Jaarverslaggeving

De AFM is waarnemer bij de vergaderingen van de RJ. In deze rol krijgt de AFM de gelegenheid om haar visie en standpunten over de onderwerpen die in de vergaderingen van de RJ worden behandeld naar voren te brengen. De AFM richt zich vooral op de commentaarbrieven die de RJ aan de IASB en EFRAG schrijft en zaken die de financiële verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen aangaan, in het bijzonder de enkelvoudige jaarrekening, het jaarverslag en de bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW die ook van toepassing zijn op vennootschappen die hun jaarrekening op basis van IFRS opmaken. Evenals ESMA heeft de AFM aandacht voor de belangen van de belegger en de handhaafbaarheid van de verslaggevingsvoorschriften.

8.4 Rondetafelbijeenkomst over de waardering van en transparantie over staatsobligaties en andere posities op 23 december 2011

Zoals al opgemerkt in de rapportage ‘Aandachtspunten Financiële Verslaggeving 2011’ van september 2011 staan de staatsobligaties en andere posities met landenrisico, zoals credit default swaps (CDS) en vorderingen die gedekt zijn door garanties van de betreffende overheden volop in de belangstelling. Voor ESMA is dit aanleiding geweest om op 25 november 2011 het ‘Public Statement Sovereign Debt in IFRS’ te publiceren. Het statement bestaat uit twee delen. Enerzijds gaat het statement in op accounting kwesties die samenhangen met de waardering en toelichting van staatsobligaties in de financiële verslaggeving 2011 van (financiële) instellingen. Anderzijds geeft ESMA aan hoe Griekse staatsobligaties naar haar mening gewaardeerd hadden moeten worden in de halfjaarlijkse financiële verslaggeving 2011.

De AFM heeft in dit verband op 23 december 2011 een rondetafelbijeenkomst²⁶ gehouden met vertegenwoordigers van financiële instellingen, accountantsorganisaties en beleggers (zoals VEB en Eumedion). Daarnaast waren de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), De Nederlandsche Bank (DNB), het ministerie van Financiën en ESMA vertegenwoordigd. De bijeenkomst had als doel het voorkomen van verrassingen in de financiële verslaggeving over 2011. De deelnemers aan de bijeenkomst waren het eens dat binnen de verslaggevingsstandaarden verschillen mogelijk zijn, mits gebruikte inschattingen adequaat worden toegelicht. De bijeenkomst zal naar verwachting bijdragen aan de correcte en consistente toepassing van de financiële verslaggevingsregels ten aanzien van de waardering en toelichting van staatsobligaties en andere posities met landenrisico.

8.5 Door de Europese Commissie voorgestelde wijzigingen van de 4^e en 7^e EG-richtlijn

In de Accounting Regulatory Committee (ARC), het politieke orgaan dat de Europese Commissie (EC) adviseert op het gebied van accounting, worden de eind vorig jaar door de EC voorgestelde wijzigingen in de 4e en 7e EG-richtlijn besproken. Het ministerie van Veiligheid en Justitie (MV&J) is de Nederlandse vertegenwoordiger in de ARC. MV&J heeft onder meer aan de AFM gevraagd of zij advies wil geven over de voorgestelde wijzigingen. De AFM is in het algemeen positief over de voorgestelde wijzigingen. Wel is zij van mening dat uit de gewijzigde richtlijn duidelijk moet blijken dat de vrijstelling welke in Nederland in artikel 2:403 BW is opgenomen, niet van toepassing is op ter beurze genoteerde ondernemingen. De huidige richtlijn kent deze beperking al voor een aantal andere vrijstellingen, zoals de vrijstelling die in Nederland is opgenomen in artikel 2:408 BW. Ook dient de richtlijn duidelijkheid te verschaffen over de vraag in hoeverre een vermindering van kapitaal aan de herwaarderingsreserve moet worden toegevoegd indien het kapitaal van een vennootschap wordt verminderd nadat deze een herwaarderingsreserve in kapitaal heeft omgezet. Ook meent de AFM dat in de richtlijn aandacht dient te worden besteed aan problematiek betreffende de ‘business combinations under common control’.

8.6 Toestaan van de equity-methode als vermogensmutatiemethode door de RJ

Met de voorgestelde aanpassingen in alinea 100.107 van haar Richtlijnen, zegt de RJ een verduidelijking te geven over de waardering van groepsmaatschappijen in de enkelvoudige jaarrekening bij toepassing van de zogenaamde combinatie 3. De RJ stelt dat onder deze combinatie de equity-methode, zoals bedoeld in IAS 28, ook als vermogensmutatiemethode is toegestaan, bij de waardering van deelnemingen in groepsmaatschappijen in de enkelvoudige jaarrekening. In een commentaarbrief aan de RJ laat de AFM weten dat zij van mening is dat de equity-methode niet als vermogensmutatiemethode kan worden toegepast. Zij is van mening dat de toepassing van de equity-methode strijdig is met de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW, evenals het doel van combinatie 3, het gelijk houden van het resultaat en eigen vermogen in zowel de

²⁶ <http://www.afm.nl/nl/professionals/afm-actueel/nieuws/2011/dec/staatsobligaties-financiele-verslaggeving.aspx>

enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening. Ook wordt bij de toepassing van de equity-methode de grondslag voor goodwill uit de geconsolideerde jaarrekening niet overgenomen.

Voorts vind de AFM het ongewenst dat in de enkelvoudige jaarrekening een mogelijkheid ontstaat om een bijzondere waardevermindering op goodwill van een groepsmaatschappij te kunnen terugnemen, vooral in het licht van de rol die de enkelvoudige jaarrekening speelt bij het bepalen van (wettelijke) reserves en de mogelijkheid tot het uitkeren van dividenden en de mogelijke hoogte daarvan. De AFM streeft ernaar dat de RJ afziet van het omzetten van deze ontwerprichtlijn in een definitieve richtlijn.

9 Bevindingen toezicht op het algemeen verkrijgbaar stellen en deponeren van (half)jaarlijkse financiële verslaggeving en tussentijdse verklaringen

9.1 Algemeen verkrijgbaar stellen en deponeren

Fors minder herinneringen in verband met niet- tijdig deponeren van de financiële verslaggeving

In verband met het niet-tijdig deponeren van de (half)jaarlijkse financiële verslaggeving in 2011 heeft de AFM 40²⁷ herinneringen verstuurd. Een forse daling ten opzichte van de bijna 100 herinneringen en aanwijzingen uit 2010.

AFM verzoekt om de financiële verslaggeving als PDF-bestand via loket te deponeren
Het percentage ondernemingen dat de (half)jaarlijkse financiële verslaggeving en/of de tussentijdse verklaringen als PDF-bestand via Loket AFM²⁸ aanlevert ligt op circa 70%. De andere ondernemingen sturen een hardcopy per post. Aanlevering via Loket AFM is eenvoudig en snel. De AFM spoort alle ondernemingen aan de financiële verslaggeving elektronisch te deponeren.

Deponeren en algemeen verkrijgbaar stellen van de jaarlijkse financiële verslaggeving geschiedt niet altijd gelijktijdig

Ook in 2011 heeft een deel van de ondernemingen de jaarlijkse financiële verslaggeving pas enkele dagen voor het verstrijken van de uiterste termijn bij de AFM gedeponerd²⁹. Het algemeen verkrijgbaar stellen vindt al eerder plaats, soms meer dan een maand. De AFM wijst wederom op de verplichting dat ook voor de jaarlijkse financiële verslaggeving geldt dat deze gelijktijdig met het algemeen verkrijgbaar stellen bij de AFM moet worden gedeponerd.

Het algemeen verkrijgbaar stellen en deponeren van de tussentijdse verklaringen verloopt goed en vereist nauwelijks toezichtsmaatregelen

Op ruim 140 aandelenfondsen rust de verplichting om tweemaal per jaar een tussentijdse verklaring te deponeren. Over het eerste en tweede halfjaar zijn de tussentijdse verklaringen van respectievelijk 8 en 7 ondernemingen niet tijdig algemeen verkrijgbaar

²⁷ Als gevolg van een systeemp probleem zijn de herinneringen met betrekking tot de halfjaarlijkse financiële verslaggeving pas in januari 2012 verzonden

²⁸ Een van de twee digitale poorten naar de AFM

²⁹ Vier maanden na afloop van het boekjaar

gesteld en gedeponerd. Nadat de AFM een herinneringsbrief heeft verzonden, hebben nagenoeg alle ondernemingen de tussentijdse verklaring bij de AFM gedeponerd.

9.2 Openbaar AFM register Financiële Verslaggeving

Wat is in 2011 opgenomen in het register Financiële Verslaggeving

In 2011 rustte op circa 225³⁰ ondernemingen de verplichting de jaarlijkse en halfjaarlijkse financiële verslaggeving die zij algemeen verkrijgbaar hebben gesteld, bij de AFM te deponeren. Mede als gevolg van de vertraging in de verzendingen van de herinneringen betreffende de halfjaarlijkse financiële verslaggeving 2011 moeten ultimo 2011 nog 7 jaarrekeningen en 15 halfjaarrekeningen worden gedeponerd. De circa 140 ondernemingen die aandelen hebben uitgegeven, hebben voldaan aan de verplichting om in het tweede en vierde kwartaal een tussentijdse verklaring algemeen verkrijgbaar stellen en bij de AFM te deponeren.

De AFM heeft in 2011 vier aanbevelingen gedaan. Twee van deze ondernemingen hebben naar aanleiding van de aanbeveling een persbericht over de financiële verslaggeving algemeen verkrijgbaar gesteld en bij de AFM gedeponerd. Deze persberichten zijn opgenomen in het register Financiële Verslaggeving.

³⁰ 15 onderneming die onder het Wtfov-toezicht vallen hebben geen notering in de EU en zijn om die reden vrijgesteld van de verplichting tot algemeen verkrijgbaar stellen en deponeren. Voorts zijn de 25 obligatiefondsen waarvan het niet duidelijk is of zij onder toezicht van de AFM vallen, niet begrepen in het aantal van 225.

Bijlage A: Overzichten van toezichtactiviteiten³¹

	Totaal ³⁵	AEX	AMX	AScX	Lokaal ³²	Buitenland ³³
Ondernemingen onder toezicht³⁴	266	21	24	22	129	70
Overloop 2010	6			1	5	
Geselecteerde ondernemingen	100	10	17	10	42	21
Gestarte desktopanalyses:	88	12	13	10	39	14
<i>Follow-up</i>	41	7	5	4	21	4
<i>Risicoanalyse en rotatie</i>	43	3	7	6	18	9
<i>Signaal</i>	4	2	1			1
Afgeronde desktopanalyses³⁶:	85	12	12	10	42	9
<i>Jaarrekeningen 2009</i>	6	-	-	1	5	
<i>Jaarrekeningen 2010</i>	79	12	12	9	37	9
Overloop 2011	9	0	1	1	1	6
Toezietsactiviteiten:						
Verzoek(en) om nadere toelichting	30	2	2	4	20	2
Twijfel weggenomen	6	0	1	2	3	0
Mededelingen	20	1	1	0	16	2
Aanbevelingen	4	1	0	2	1	0

³¹ Aantallen genoemd in dit overzicht kunnen afwijken van de aantallen die worden genoemd in het jaarverslag van de AFM. In dit overzicht worden mededelingen al meegenomen als ze aan het eind van het jaar bekend zijn, terwijl in het jaarverslag van de AFM uitsluitend de mededelingen worden meegenomen die in het kalenderjaar zijn verzonden.

³² Dit betreft Nederlandse ondernemingen en ondernemingen uit landen van buiten de EEA met aandelen (niet opgenomen in een index) en/of obligaties met notering in Nederland.

³³ Dit betreft Nederlandse ondernemingen met alleen notering(en) van aandelen en/of obligaties in het buitenland.

³⁴ Populatie van Nederlandse ondernemingen en ondernemingen uit landen van buiten de EEA per maart 2011, voor zover deze toen bij de AFM bekend waren.

³⁵ Van 25 obligatiefondsen die hun lidstaat van herkomst kunnen kiezen is niet duidelijk of zij al dan niet onder toezicht van de AFM vallen.

³⁶ De overloop 2010, de follow-up onderzoeken en de onderzoeken naar aanleiding van een signaal zijn in 2011 afgerond.

Hoofdonderwerpen Mededelingen en Aanbevelingen per IFRS-standaard³⁷:

	Verkorte omschrijving	Totaal	AEX	AMX	AScX	Lokaal	Buiten-land
IFRS 2	Op aandelen gebaseerde betalingen	1				1	
IFRS 3	Bedrijfscombinaties	3				3	
IFRS 7	Financiële instrumenten: informatieverschaffing	8	2	0	1	5	
IFRS 8	Operationele segmenten	3				2	1
IAS 1	Presentatie	10	1	1	1	7	
IAS 7	Kasstroomoverzicht	4		0		4	
IAS 8	Grondslagen	2				2	
IAS 12	Winstbelastingen	4				3	1
IAS 17	Leaseovereenkomsten	1			1		
IAS 18	Opbrengsten	2		1	1		
IAS 19	Personeelsbeloning	3		1		1	1
IAS 21	Vreemde valuta	1				1	
IAS 24	Informatieverschaffing over verbonden partijen	4	1	1	1	1	
IAS 27	De geconsolideerde jaarrekening	2	1			1	
IAS 28	Geassocieerde deelnemingen	3	1	0	1	1	
IAS 31	Belangen in joint ventures	2	1	0	0	1	
IAS 32/39	Financiële instrumenten	4	1	0	1	2	0
IAS 33	Winst per aandeel	1				1	
IAS 36	Bijzondere waardevermindering	3	0		0	3	0
IAS 37	Voorzieningen	4	1	0	0	3	0
IAS 40	Vastgoedbeleggingen	4	0	1	1	2	
Totaal		69	9	5	8	44	3

Onderwerpen BW 2 Titel 9 in Mededelingen en Aanbevelingen:

Bepalingen in BW 2 Titel 9 omtrent:	Totaal	AEX	AMX	AScX	Lokaal	Buiten-land
Totaal	5	1	0	0	4	0

³⁷ Indien een standaard meer dan eenmaal in een mededeling of aanbeveling is opgenomen (bijvoorbeeld over verschillende aspecten) dan wordt de standaard in dit overzicht slechts eenmaal geteld. Indien naar meerdere standaarden is verwezen in een mededeling/aanbeveling is elke standaard eenmaal opgenomen. 'Informeel' mededelingen zijn in dit overzicht niet meegenomen.

Bijlage B: Opvolging suggesties van de Universiteit van Tilburg

De Universiteit van Tilburg heeft de Wtfnv en het door de AFM uitgevoerde toezicht geëvalueerd. In het rapport wordt onder andere een aantal suggesties gedaan voor de toezichtspraktijk waarmee de doeltreffendheid van het toezicht door de AFM verder kan worden vergroot. In deze bijlage is de wijze van opvolging door de AFM van deze suggesties van de Universiteit van Tilburg kort weergegeven.

Nr.	Suggesties Universiteit van Tilburg	Opvolging AFM
1	Op een meer informele manier aan toezicht doen en een minder strenge toon gebruiken in de communicatie (direct benaderen)	<ul style="list-style-type: none">• Brieven worden vooraf aangekondigd aan de instelling.• Inlichtingenverzoeken zijn minder formeel, het woord twijfel is hier bijvoorbeeld uitgehaald.• Bij onduidelijkheden neemt de AFM per telefoon en e-mail contact op met de onderneming.
2	Niet terughoudend zijn om een herzieningsprocedure bij de ondernemingskamer te starten	<ul style="list-style-type: none">• De AFM kan in twee situaties naar de OK stappen: als de onderneming een aanbeveling niet heeft opgevolgd en in geval de AFM van oordeel is dat het in het belang is van het functioneren van de effectenmarkt of de positie van de belegger op die markten dat de AFM een herzieningsverzoek doet bij de OK. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat hierbij kan worden gedacht aan een situatie waarbij de onderneming op grote schaal of flagrante wijze niet heeft voldaan aan de verslaggevingsvoorschriften en een rechterlijke uitspraak op dat gebied wenselijk is. Dit kan een zware maatregel met verstrekende gevolgen zijn voor de onderneming en al haar stakeholders. De AFM meent, gezien de wetsgeschiedenis en de gevolgen, dat het starten van een herzieningsprocedure in zijn huidige vorm in veel gevallen als disproportioneel kan kwalificeren vooral wanneer het materiële probleem zich beperkt tot bijvoorbeeld één post in de jaarrekening.
3	Vragen naar toelichting stellen in het Engels	<ul style="list-style-type: none">• Met ingang van 2011 gaat alle correspondentie in het Engels, indien de vastgestelde financiële verslaggeving niet in het Nederlands is vastgesteld.
4	Verlenging standaardtermijn voor beantwoording van 10 naar 20 werkdagen	<ul style="list-style-type: none">• Responstermijn is naar 20 dagen verlengd.

5	Advies om zich te richten op materiële tekortkomingen	<ul style="list-style-type: none"> • Het begrip materialiteit is nader uitgelegd in de aandachtspuntenrapportage. • Intern proces is in 2011 verder aangescherpt om alleen te handhaven op materiële tekortkomingen. In het geval van kleinere relevante tekortkomingen worden 'informeel' afspraken gemaakt met de onderneming.
6	Rapportagekwaliteit van de activiteiten van de AFM verbeteren	<ul style="list-style-type: none"> • Leesbaarheid van brieven en vragen verbeterd. • Bijlage II-punten (punten van minder materieel belang) worden niet meer opgenomen in het verzoek om nadere toelichting, maar op verzoek op het uitvoerende niveau overhandigd. • Aandachtspunten voor het komend jaar worden eerder gerapporteerd. • Toonzetting in rapportages is meer gericht op wat er goed gaat.
7	Risico-indicatoren aanpassen: <ul style="list-style-type: none"> - Baseren op huidig jaar - Vreemde/abnormale patronen in accruals in kaart brengen 	<ul style="list-style-type: none"> • Risicoanalyse-indicatoren uit de UvT-rapportage zijn meegenomen in risicoanalyse ten behoeve van de selectie van de financiële verslaggeving 2010. • Selectie van ondernemingen aanpassen op basis van quick scan op gepubliceerde financiële verslaggeving 2010.
8	Themaonderzoeken richten op toegankelijkheid en leesbaarheid van jaarrekeningen	<ul style="list-style-type: none"> • Hier wordt intern nader onderzoek naar gedaan. Het normenkader voor een dergelijk themaonderzoek lijkt zwak.

Bijlage C: Themaonderzoek toelichting over op aandelen gebaseerde beloningen voor managers op sleutelposities, waaronder bestuurders en commissarissen

1. Conclusie en samenvatting

De AFM heeft een themaonderzoek uitgevoerd naar de toelichting over op aandelen gebaseerde beloningen voor managers op sleutelposities, waaronder bestuurders³⁸ en commissarissen. Het onderzoek betrof 100 jaarrekeningen over het verslagjaar 2010. Er is specifiek gekeken in hoeverre jaarrekeningen voldoen aan de toelichtingsvereisten van IAS 24.16³⁹. Voor zover de managers op sleutelposities bestuurder of commissaris van een onderneming zijn, is ook gekeken naar de toepassing van artikel 383c van Boek 2 BW⁴⁰. De AFM heeft geen oordeel gevormd over de hoogte van deze beloningen. Wel heeft de AFM gekeken naar de in de toelichtingen gebruikte waardering van de op aandelen gebaseerde beloningen. Voorts zijn de resultaten uit het onderzoek vergeleken met die van het in 2008 door de AFM uitgevoerde onderzoek naar toelichtingen over verbonden partijen.

De AFM concludeert dat ondernemingen in de financiële verslaggeving 2010 ten opzichte van de financiële verslaggeving 2007 frequenter de toegekende op aandelen gebaseerde beloningen toelichten. Desondanks kan de transparantie in de financiële verslaggeving op diverse punten worden verbeterd. Specifiek op de volgende punten dient de toelichting over op aandelen gebaseerde beloningen van managers op sleutelposities, waaronder bestuurders en commissarissen volgens de AFM te worden verbeterd:

- Het vermelden van het bedrag van de op aandelen gebaseerde beloningen. Deze vermelding ontbreekt in circa 30% van de jaarrekeningen (zie 4.1 en 4.2).
- Het opnemen van het bedrag van de op aandelen gebaseerde beloningen in het totaal van de toegekende beloningen. Bij bijna 25% van de ondernemingen die het bedrag van op aandelen gebaseerde beloningen vermelden, ontbreekt deze component in het totaal van de beloningen (zie 4.1 en 4.2).
- De vermelding of het onvoorwaardelijk of verbindend worden van op aandelen gebaseerde beloningen, gerelateerd is aan doelen die in het verslagjaar zijn bereikt (zie 4.2.3).
- De overeenstemming van de vermelde bedragen voor op aandelen gebaseerde beloningen met de bedragen die conform IFRS 2 in de winst- en verliesrekening zijn verwerkt. Bij ruim 25% van de ondernemingen die bedragen vermelden, worden andere bedragen gerapporteerd, zoals de reële waarde van de rechten op het moment van toekenning of het onvoorwaardelijk worden daarvan (zie 4.3)
- Het aanduiden wie de onderneming rekent tot de managers op sleutelposities (zie 4.5).

³⁸ Met bestuurders wordt bedoeld de statutaire bestuurders van de vennootschap

³⁹ In de versie van IAS 24 die van toepassing is voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2011 is IAS 24.16 vernummerd naar IAS 24.17

⁴⁰ De toelichtingsvereisten ex IAS 24.16 zijn niet identiek aan die ex artikel 2:383c BW2. Zie onderdeel 4.2.1

- Het duidelijk incorporeren van de relevante onderdelen van het remuneratierapport in de jaarrekening, indien de vereiste toelichtingen in dit rapport worden gegeven (zie 4.6).
- De vindbaarheid van de informatie door duidelijke verwijzing (zie 4.7).

2. Inleiding

Het afgelopen jaar heeft de AFM bij enkele onderzoeken vastgesteld dat de op aandelen gebaseerde beloningen voor managers op sleutelposities, waaronder bestuurders en commissarissen, niet of niet juist zijn toegelicht. Hierdoor wordt niet voldaan aan de vereisten van IAS 24.16 en artikel 2:383c BW. Naar aanleiding van deze constatering heeft de AFM discussies gehad met onder toezicht staande ondernemingen over de inhoud van de toelichting en tegen welke waarde op aandelen gebaseerde beloningen dienen te worden gerapporteerd. Deze discussies waren voor de AFM de aanleiding om een inventariserend onderzoek te doen naar de toepassing van IAS 24.16 en artikel 2:383c BW. In dit onderzoek heeft de AFM zich geen oordeel gevormd over de hoogte van deze beloningen. Onder op aandelen gebaseerde beloningen worden verstaan beloningen waarvan de waarde afhankelijk is van de waarde van aandelen of vergelijkbare rechten, zoals certificaten van aandelen. In de praktijk komen talloze vormen voor zoals de toekenning van aandelen en opties op aandelen.

Uit deze inventarisatie bleek dat de toepassing van deze voorschriften divers is. Dit was voor de AFM aanleiding om naast de reeds gepubliceerde themaonderzoeken ook een onderzoek over dit onderwerp uit te voeren. Door middel van het uitvoeren en publiceren van themaonderzoeken wil de AFM de juiste toepassing van een verslaggevingsvoorschrift nader onder de aandacht brengen. In de aandachtspuntenrapportage van de afdeling Toezicht Financiële Verslaggeving van september 2011 is dit onderwerp al genoemd als één van de verbeterpunten⁴¹.

Op aandelen gebaseerde beloningen, zoals de toekenning van aandelen en opties op aandelen, maken vaak onderdeel uit van het bezoldigingspakket van managers op sleutelposities, waaronder de bestuurders en commissarissen. Veelal worden deze aandelen en opties voorwaardelijk toegekend en worden ze na een aantal jaren onvoorwaardelijk. In de meeste plannen duurt het minimaal drie jaar totdat de rechten onvoorwaardelijk worden. Sommige plannen kennen als enige voorwaarde dat het personeelslid in dienst is op de datum dat de rechten onvoorwaardelijk worden. Een toenemend aantal plannen koppelt het onvoorwaardelijk worden van rechten aan het behalen van doelstellingen. In een enkel geval zijn de rechten direct onvoorwaardelijk.

IFRS 2 vereist dat de kosten die verbonden zijn aan deze regelingen als personeelskosten worden toegerekend aan de periode die ligt tussen het moment van toekenning van de rechten en het moment waarop de rechten onvoorwaardelijk worden. De aldus verantwoorde kosten dienen te worden opgenomen in de toelichting op basis van IAS 24.16(e) en mogelijk artikel 2:383c BW. De laatste verplichting geldt uitsluitend indien de manager op de sleutelpositie bestuurder of commissaris van de vennootschap is.

In aanvulling op het bovenstaande schrijft IAS 24.16 voor dat het totaal van de beloningen van managers op sleutelposities wordt toegelicht evenals de samenstelling van de

⁴¹ <http://www.afm.nl/layouts/afm/default.aspx~/media/files/rapport/2011/aandachtspunten-fv-nl-2011.ashx>

beloningen⁴². Een van de onderdelen die afzonderlijk moet worden toegelicht betreft de op aandelen gebaseerde beloningscomponent. Artikel 2:383c BW schrijft voor dat een vennootschap in de toelichting melding maakt van het bedrag van de bezoldiging voor iedere bestuurder voor zover deze bedragen in het boekjaar ten laste van de vennootschap zijn gekomen. Ook hier moet de samenstelling worden toegelicht. Een van de onderdelen betreft de winstdelingen en bonusbetalingen.

In veel jaarrekeningen worden de op basis van IAS 24.16 en artikel 2:383c BW vereiste toelichtingen gezamenlijk gedaan. Hiertegen bestaat geen bezwaar mits de toelichting voldoet aan de vereisten van beide regelingen, die niet volledig gelijk zijn.

In het publieke debat is de belangstelling voor beloningen van bestuurders de afgelopen jaren onverminderd groot. De aandacht richt zich daarbij naast de hoogte en samenstelling van deze beloningen ook op de voorwaarden die vervuld moeten zijn voordat de toekenning onvoorwaardelijk wordt. In de Nederlandse Corporate Governance Code geeft hoofdstuk II.2 'principes en bestpracticebepalingen die zien op beloningen in de vorm van opties en aandelen'. Zowel voor opties als aandelen stelt de bestpracticebepaling onder andere dat de realisatie afhankelijk moet worden gesteld van vooraf aangegeven en uitdagende doelen. De bestpracticebepaling geeft verder aan dat de periode waarin de rechten onvoorwaardelijk worden ten minste drie (opties) of vijf jaar (aandelen) moet bedragen.

In de 'Basis for Conclusions' bij IAS 24 (BC6) wordt aangegeven dat de informatie over de beloning voor managers op sleutelposities vereist wordt, omdat de structuur en het bedrag van de beloning belangrijke sturende factoren zijn bij de uitvoering van de bedrijfsstrategie en daarom relevant zijn voor gebruikers om hun beslissingen op te baseren.

Nader onderzoek

De AFM dient haar onderzoek op basis van openbare informatie uit te voeren. Daarom kan de AFM de oorzaak van een aantal bevindingen uit het onderzoek en de gevolgen daarvan voor het beeld dat de jaarrekening geeft, niet vaststellen. De AFM zal bovenstaande bevindingen meenemen bij de risicoanalyse die de basis vormt voor de selectie van de financiële verslaggeving voor de desktopreviews in 2012. Indien nodig zal de AFM over de toepassing van IAS 24.16, IFRS 2 en artikel 2:383c BW een nadere toelichting aan de onderneming vragen. Ook zal de AFM trachten te achterhalen waarom een grote groep ondernemingen de op aandelen gebaseerde beloningen niet, niet volledig of niet juist meeneemt in de vermelding van de beloningen van bestuurders en commissarissen.

3. Doelstellingen van het themaonderzoek, opzet en populatie

3.1 Doelstellingen

Door dit themaonderzoek beoogt de AFM beursgenoteerde ondernemingen te stimuleren de kwaliteit van de financiële verslaggeving over bezoldiging te verbeteren. Daarmee draagt het toezicht naar verwachting bij aan het verdiepen van de kennis van het publiek en bevordert dit het functioneren van de kapitaalmarkten. Volgens de 'Basis for

⁴² In de versie van IAS 24 die van toepassing is voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2011 is IAS 24.16 vernummerd naar IAS 24.17

Conclusions' bij IAS 24 is de toelichting op de beloning voor managers op sleutelposities een relevante bron van informatie voor beslissingen van gebruikers van financiële verslaggeving.

3.2 Opzet

In de financiële verslaggeving 2010 heeft de AFM de volgende informatie ten aanzien van de op aandelen gebaseerde beloningen voor managers op sleutelposities onderzocht:

- de toelichting over de beloning voor managers op sleutelposities. Daarbij is gekeken of deze voldoet aan IAS 24.16 voor wat betreft het vermelden van het totaal van op aandelen gebaseerde beloningen en het opnemen van dit totaal in het totaal van alle beloningen voor managers op sleutelposities.
- de opgave van het bedrag van de bezoldiging voor iedere bestuurder. Daarbij is gekeken of deze voldoet aan artikel 2:383c BW voor wat betreft het opnemen van op aandelen gebaseerde beloningen.
- of de in de bovenvermelde toelichtingen opgenomen bedragen gebaseerd zijn op de bedragen die in de winst- en verliesrekening in overeenstemming met IFRS 2 zijn verantwoord.

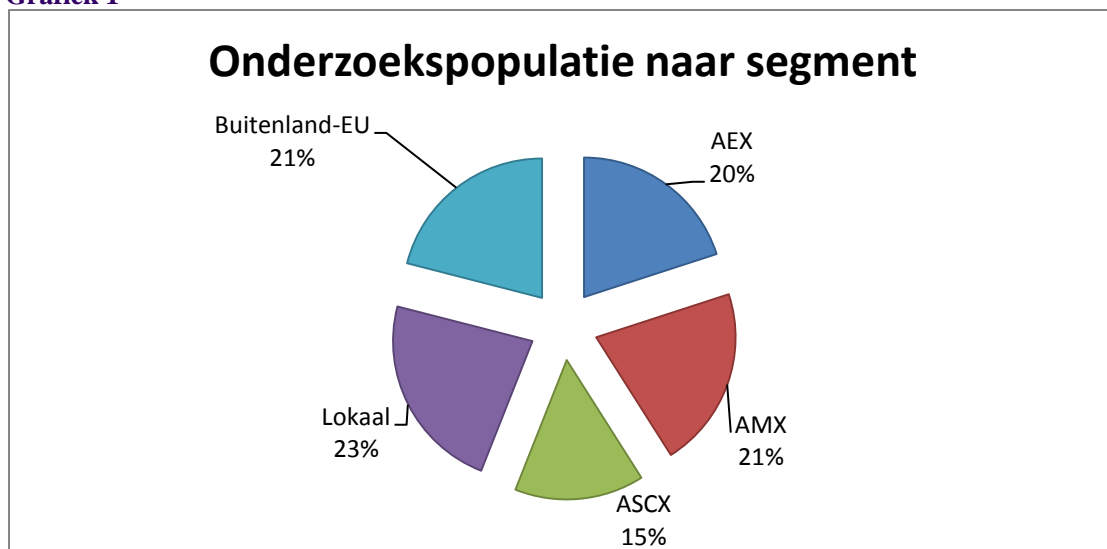
De AFM heeft daarnaast gekeken hoe de op aandelen gebaseerde beloningen zich verhouden tot de totale beloning voor managers op sleutelposities, bestuurders en commissarissen.

In 2008 heeft de AFM een soortgelijk onderzoek uitgevoerd naar toelichtingen over verbonden partijen. In het onderzoek naar de financiële verslaggeving 2010 is gekeken of meer ondernemingen op aandelen gebaseerde beloningen toekennen en of ondernemingen de hiermee gepaard gaande kosten vaker toelichten.

3.3 Populatie

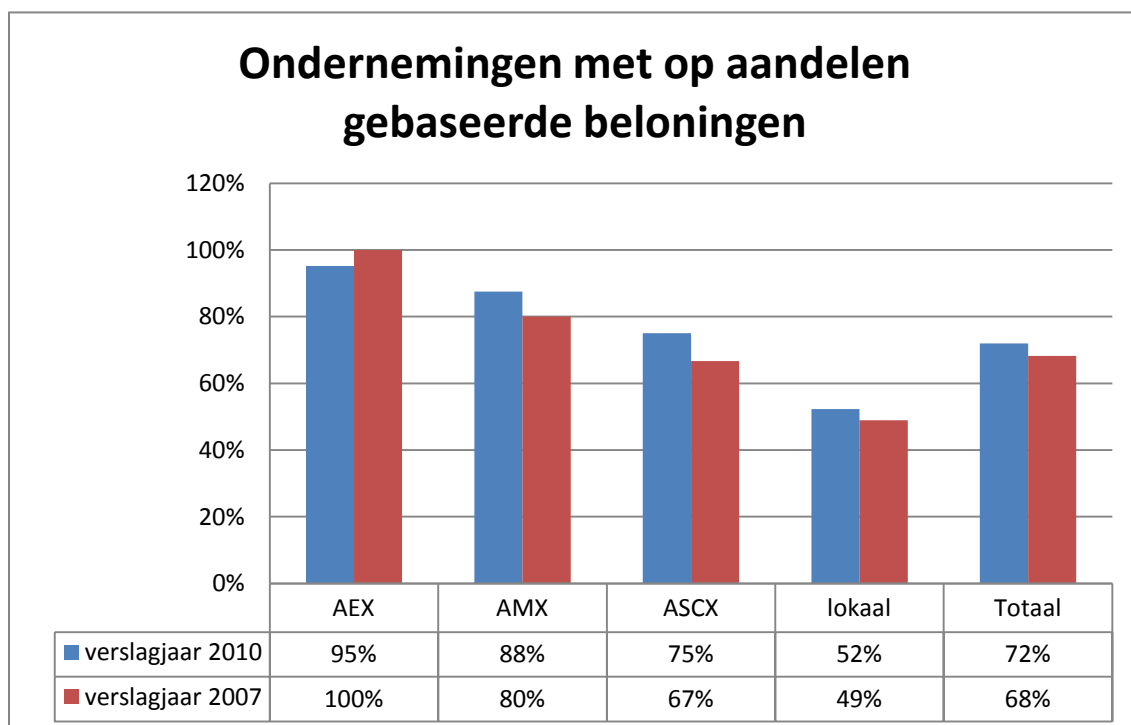
Het themaonderzoek ziet op de financiële verslaggeving 2010 van alle ondernemingen met een zetel in Nederland en een aandelennotering op een gereguleerde beurs in Europa die krachtens de Wtfv onder toezicht staan van de AFM. De totale omvang van deze groep is 139 ondernemingen. In het onderzoek wordt alleen de financiële verslaggeving betrokken van ondernemingen die in 2010 in het remuneratiebeleid een op aandelen gebaseerde beloningsregeling voor bestuurders vermelden. Op basis hiervan zijn de jaarrekeningen van 100 ondernemingen voor het onderzoek geselecteerd. Voor zover ondernemingen een notering hebben aan de Euronext Amsterdam is een onderscheid gemaakt op basis van de hoofdindexen waarin ze zijn opgenomen (AEX, AMX en AScX) of zijn ze aangeduid als lokaal fonds. Buitenland-EU (BTL-EU) betreft fondsen die een notering hebben aan een andere gereguleerde beurs in Europa. De verdeling over deze segmenten is als volgt:

Grafiek 1

Een ruime meerderheid van de onder toezicht van de AFM staande aandelenfondsen kent op aandelen gebaseerde beloningen voor bestuurders. De toepassing van deze beloningsvorm neemt af naarmate het aandelenfonds kleiner is. Het totale percentage ondernemingen met op aandelen gebaseerde beloningen wijkt nauwelijks af van dat in ons vorige onderzoek.

Grafiek 2

4. Bevindingen

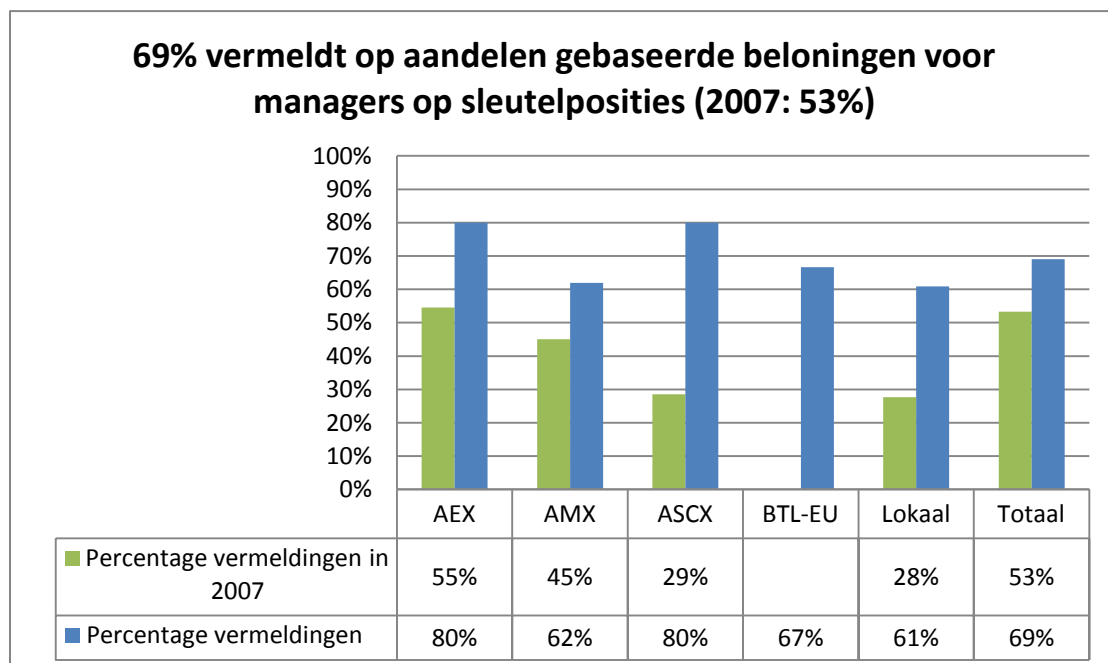
4.1 Iets meer dan de helft van de ondernemingen neemt het bedrag van de op aandelen gebaseerde beloningen op in het totaal van de toegekende beloningen

Een ruime meerderheid van de onderzochte ondernemingen vermeldt in de toelichting een bedrag (of meerdere bedragen) voor op aandelen gebaseerde beloningen voor managers op sleutelposities. Iets meer dan de helft van de onderzochte ondernemingen neemt deze bedragen op in het totaal van desbetreffende beloningen, zoals voorgeschreven in IAS 24.16⁴³. IAS 24 definieert managers op sleutelposities als die personen die bevoegd en verantwoordelijk zijn voor het plannen en het sturen van en het uitoefenen van zeggenschap over de activiteiten van de entiteit, hetzij op directe wijze hetzij op indirecte wijze, met inbegrip van elke directeur (bestuurslid of anderszins) van die entiteit. Bij een deel van de onderzochte ondernemingen wijken de toegelichte bedragen af van de in overeenstemming met IFRS 2 in de winst- en verliesrekening verantwoorde bedragen. Zie hiertoe paragraaf 4.3.

Ruim 30% van de ondernemingen vermeldt geen bedragen voor op aandelen gebaseerde beloningen voor managers op sleutelposities, hoewel het remuneratiebeleid in 2010 melding maakt van op aandelen gebaseerde beloningsregelingen voor bestuurders.

Grafiek 3 geeft de verdeling van de melding van bedragen van op aandelen gebaseerde beloningen naar segment - met een vergelijking met het onderzoek uit 2008, dat betrekking had op de financiële verslaggeving van 2007. In 2008 was de groep Buitenland-EU geen onderdeel van de onderzoekspopulatie.

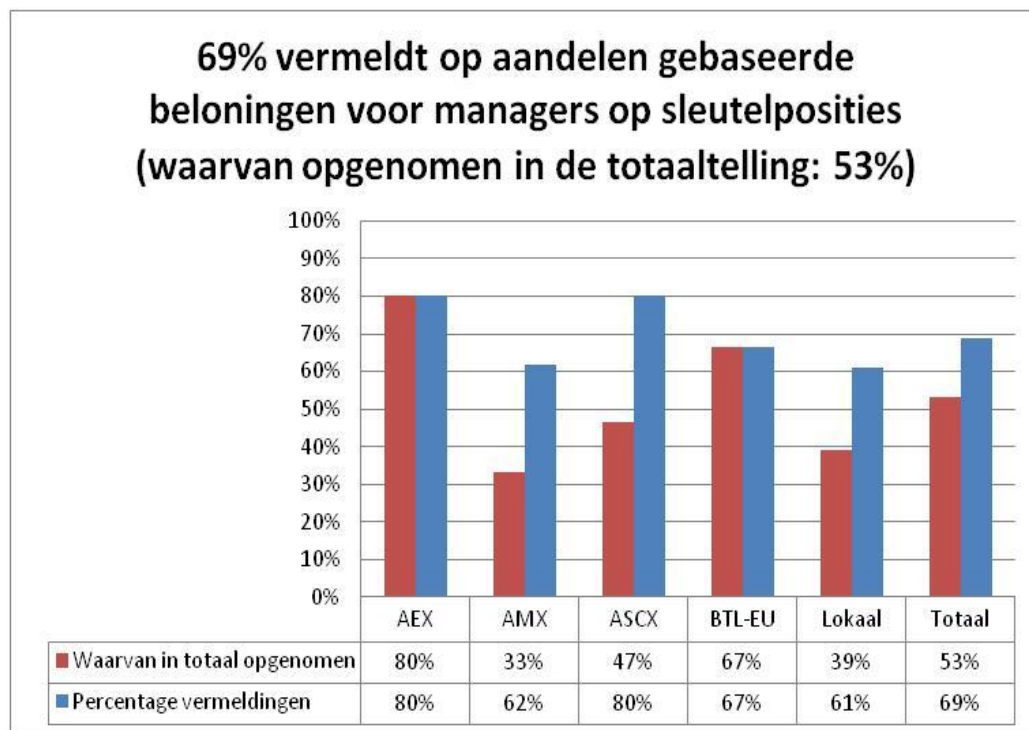
Grafiek 3

⁴³ De tekst van deze bepaling is opgenomen in bijlage 1 bij dit rapport

Grafiek 4 geeft de verdeling van de melding van bedragen naar segment met daarbij een weergave welk deel van de ondernemingen een bedrag voor op aandelen gebaseerde beloningen in het totaal van beloningen voor managers op sleutelposities heeft meegenomen conform IAS 24.16.

Grafiek 4

4.2 Een belangrijk deel geeft niet de toelichting op basis van artikel 2:383c BW

Voor zover de manager op een sleutelpositie een statutair bestuurder of commissaris van de vennootschap is, gelden ook de bepalingen uit artikel 2:383c BW⁴⁴. Voor de volledigheid merkt de AFM op dat in het onderzoek geen aandacht is besteed aan de toelichting betreffende de optieregelingen die vereist wordt op basis van artikel 383d Boek 2 BW.

4.2.1 Bestuurders

Bijna 70% van de onderzochte ondernemingen vermeldt in de toelichting een bedrag voor op aandelen gebaseerde beloningen per bestuurder. Iets meer dan de helft van de onderzochte ondernemingen neemt dit bedrag op in het totaal van de beloningen per bestuurder, zoals voorgeschreven in bijlage 3 bij richtlijn 271 van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ).

De ondernemingen die dit niet doen lijken zich, voor zover het optieregelingen betreft, te baseren op de MvT uit vergaderjaar 2000-2001 bij artikel 2:383c BW. Volgens de MvT zouden optieregelingen niet onder de vereisten van artikel 2:383c BW maar artikel 2:383d BW vallen. Op basis van de wetsgeschiedenis kan worden betoogd dat dit onderscheid gebaseerd is op de toenmalige indeling in de Richtlijnen van de RJ en dat deze keuze

⁴⁴ De tekst van deze bepaling is opgenomen in bijlage 1 bij dit rapport

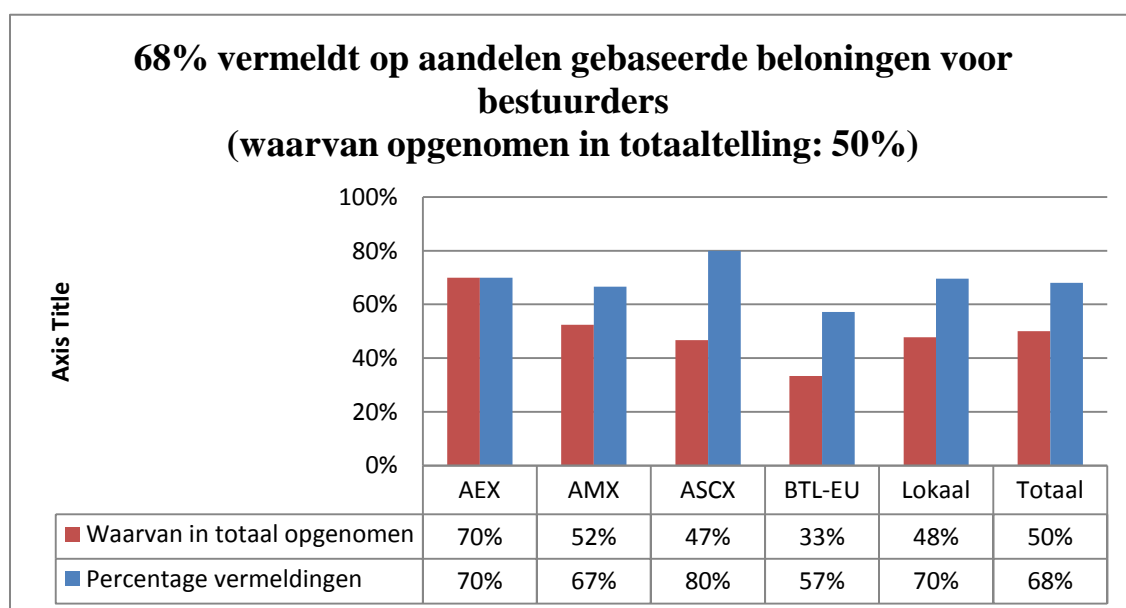
samenhang met de omstandigheid dat de RJ en de IASB nog geen regeling kenden voor de verwerking van de kosten verbonden aan de toekenning van opties. Inmiddels moeten deze kosten wel worden verantwoord in de winst- en verliesrekening als gevolg van de verplichte toepassing van IFRS en de recente aanpassing in de Richtlijnen van de RJ. De wetgever lijkt ook deze mening te hebben. In het huidige wetsvoorstel Claw Back (vergaderjaar 2009-2010, 35 512) worden betalingen in de vorm van opties op aandelen en andere op aandelen gebaseerde bezoldigingscomponenten onder het begrip bonus begrepen.

Gezien het voorgaande gaat de AFM ervan uit dat ondernemingen behoren te voldoen aan het bepaalde in bijlage 3 bij richtlijn 271 van de RJ en dus de verantwoorde kosten van optieregelingen opnemen in de vermelding van de bezoldiging per bestuurder. Wellicht ten overvloede zal aan de wetgever ter overweging worden gegeven dat eenduidige interpretatie de voorkeur geniet. Tegen de achtergrond van doel en strekking van de wet en de verslaggevingsstandaarden zal de AFM adviseren om op korte termijn expliciet te maken dat het de bedoeling was dat met de verwerking van de kosten van optieregelingen onder IFRS en de RJ, ook deze beloningscomponent op basis van artikel 2:383c BW per bestuurder moet worden toegelicht.

Een deel van de ondernemingen vermeldt alleen het totaal van deze beloningscomponent voor alle bestuurders gezamenlijk. Hiermee wordt voldaan aan het bepaalde in IAS 24.16 ingeval uitsluitend bestuurders deze beloningscomponent ontvangen. Dat is veelal niet het geval. Bij een deel van de onderzochte ondernemingen wijken de toegelichte bedragen ook af van de in overeenstemming met IFRS 2 in de winst- en verliesrekening verantwoorde bedragen. Zie hiertoe paragraaf 4.3.

Grafiek 5 geeft in de rechterkolommen de verdeling van de vermeldingen van bedragen van op aandelen gebaseerde beloningen betrekking hebbend op individuele bestuurders, zoals hiervoor. De linkerkolommen geven weer welk deel van de ondernemingen uit het onderzoek een bedrag voor op aandelen gebaseerde beloningen in het totaal van beloningen voor bestuurders heeft meegeteld.

Grafiek 5

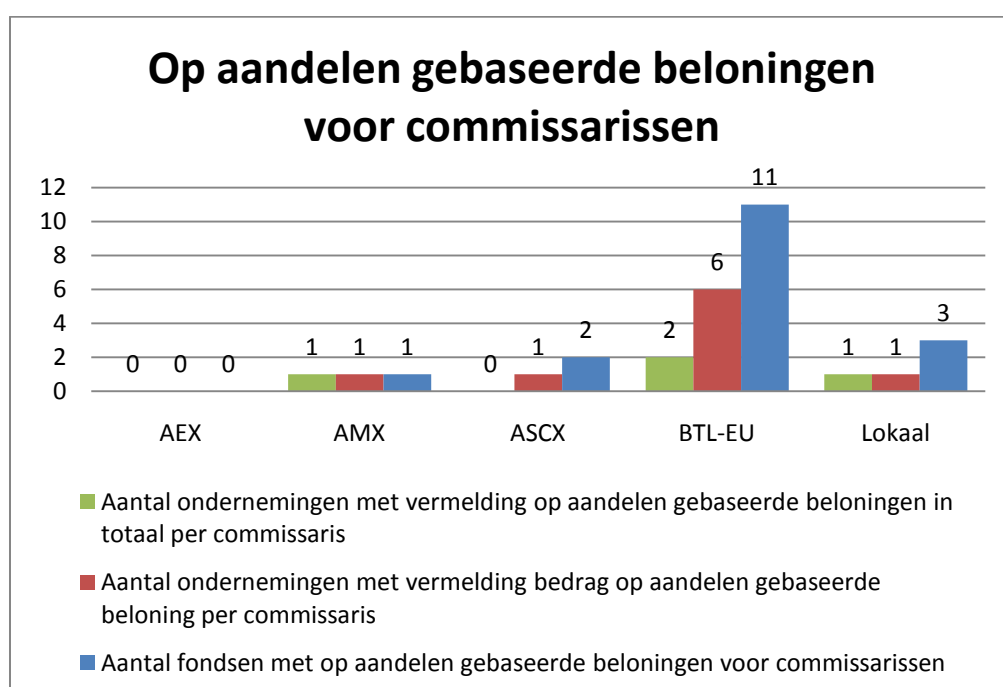

4.2.2 Commissarissen

Volgens de Nederlandse Corporate Governance Code is het ongebruikelijk om commissarissen te belonen in de vorm van aandelen. Toch verstrekt bijna een vijfde van de onderzochte ondernemingen op aandelen gebaseerde beloningen aan commissarissen. Dit blijkt vooral gebruikelijk te zijn bij ondernemingen die een zetel hebben in Nederland, maar (enkel) aan een buitenlandse beurs zijn genoteerd⁴⁵. Van die groep geeft de helft het bedrag per commissaris op, de andere helft neemt geen bedrag op. De overgrote meerderheid (78%) van deze ondernemingen neemt dit bedrag niet op in het totaal van de bezoldigingen per commissaris, hoewel dit wel wordt vereist in artikel 2:383c BW.

Onderstaande grafiek geeft de verdeling van de vermeldingen van bedragen van op aandelen gebaseerde beloningen betrekking hebbend op individuele commissarissen.

Grafiek 6

4.2.3 Realisatie doelstellingen

Indien de op aandelen gebaseerde beloningen het karakter hebben van een bonus die afhankelijk is van te realiseren doelen, vereist artikel 2:383c BW lid 1 tevens de vermelding in hoeverre deze doelen in het verslagjaar zijn bereikt. Bij de meeste van de ondernemingen waren de op aandelen gebaseerde beloningen afhankelijk gesteld van te realiseren doelen in overeenstemming met de Nederlandse Corporate Governance Code. Van de ondernemingen waarvan de toekenning van een beloning aan een bestuurder in 2010 onvoorwaardelijk werd, trof de AFM vrijwel altijd een vermelding aan van de te

⁴⁵ Dit zijn veelal in Nederland gevestigde holdingstructuren van grote ondernemingen met een beursnotering en activiteiten buiten Nederland

behalen en de gerealiseerde doelen op basis waarvan de toekenning onvoorwaardelijk is geworden.

Een groot deel van de ondernemingen heeft het remuneratiebeleid echter pas recent zodanig gewijzigd dat op aandelen gebaseerde beloningen niet meer uitsluitend afhankelijk zijn van het al dan niet in dienst zijn van de bestuurder. Omdat de realisatie mede afhangt van prestaties over ten minste drie jaar zijn in 2010 bij veel van die ondernemingen nog geen op aandelen gebaseerde beloningen op basis van gestelde doelen onvoorwaardelijk geworden. Daarom is deze vermelding bij die ondernemingen veelal nog niet van toepassing.

4.3 Link tussen toelichting en bedragen in de winst- en verliesrekening

De helft van de in het onderzoek betrokken ondernemingen rapporteert per bestuurder bedragen voor op aandelen gebaseerde beloningen die ontleend zijn aan de winst- en verliesrekening en derhalve overeenkomstig IFRS 2 zijn bepaald. Bij de andere helft van de ondernemingen (i) ontbreekt in de rapportage het bedrag van de beloning per bestuurder (31%), of (ii) worden (per bestuurder) bedragen gerapporteerd die niet ontleend kunnen zijn aan de winst- en verliesrekening, omdat ze ogenschijnlijk niet in overeenstemming met IFRS 2 zijn bepaald (19%). Aangezien de toelichting voor individuele bestuurders veelal samenhangt met de toelichting op grond van IAS 24.16, speelt dit probleem in ongeveer gelijke mate ook voor de toelichting voor managers op sleutelposities. Onderstaande tabel geeft een specificatie van de verdeling van de aangetroffen afwijkingen in de toepassing van artikel 2:383c BW naar oorzaak. Een specificatie die betrekking zou hebben op IAS 24.16 geeft soortgelijke uitkomsten.

Tabel 1

	AEX	AMX	ASCX	BTL-EU	Lokaal	Totaal
Aantal ondernemingen met op aandelen gebaseerde beloningen:	20	21	15	21	23	100
• Aantal ondernemingen dat per bestuurder een bedrag voor op aandelen gebaseerde beloningen op basis van IFRS 2 vermeldt:	9	12	7	10	12	50
• Aantal ondernemingen dat per bestuurder <u>geen</u> bedrag meldt voor op aandelen gebaseerde beloningen:	6	7	3	8	7	31
<i>Waarvan:</i>						
○ <i>Ook geen totaal voor alle bestuurders</i>	6	5	3	7	7	28
○ <i>Wel totaal voor alle bestuurders</i>	-	2	-	1	-	3
• Aantal ondernemingen dat per bestuurder een bedrag voor op aandelen gebaseerde beloningen meldt dat <u>niet</u> is gebaseerd op IFRS 2:	5	2	5	3	4	19
<i>Aard van het aangetroffen bedrag:</i>						
○ <i>Bedrag is waarde op datum toekenning</i>	3	1	3	1	1	9
○ <i>Bedrag is waarde op moment van onvoorwaardelijk worden</i>	2	1	1	-	2	6 ³⁶
○ <i>Bedrag is anderszins onjuist</i>	-	-	1	2	1	4

4.4 Op aandelen gebaseerde beloningen een belangrijk onderdeel van de totale beloning van managers op sleutelposities

De kosten van op aandelen gebaseerde beloningen als percentage van de totale beloningen voor de CEO's variëren van 0% tot 92%. In een incidenteel geval is de op aandelen gebaseerde beloning zelfs negatief, omdat de rechten in 2010 vervielen door vertrek van de bestuurder en eerder verantwoorde kosten konden worden teruggeboekt. De AFM ziet een grote spreiding in percentages van op aandelen gebaseerde beloningen in het totaal van de bestuurdersbeloningen. Omdat op aandelen gebaseerde beloningen veelal een belangrijke beloningscomponent vormt, is het van belang dat ondernemingen goed inzicht geven in de kosten en structuur.

Het aandeel van de op aandelen gebaseerde beloningen als percentage van de totale beloning varieert enorm. Onderstaande tabel toont de procentuele verdeling van de op aandelen gebaseerde beloningen. Deze zijn in blokken van gelijke omvang gesorteerd van laag (beperkte omvang in relatie tot totale beloning) naar hoog (grote deel van de beloning bestaat uit op aandelen gebaseerde componenten). Het vermelde percentage is het deel van de op aandelen gebaseerde beloningen in het totaal van de beloningen. Het maximum is het hoogste aandeel van deze beloningscomponent in het totaal van de beloningen.

Tabel 2

	alle managers op sleutelposities	CEO's *)
eerste kwartiel	7%	8%
mediaan	15%	22%
derde kwartiel	30%	37%
maximum	55%	92%
Aantal bruikbare waarnemingen	46	35

*) bij CEO's zijn uitsluitend de gegevens van de onderzochte AEX, AMX en buitenlandse fondsen betrokken, voor zover de informatie over de beloning aan de jaarrekening te ontleen was. Van de 61 ondernemingen in deze categorieën was bij 35 ondernemingen informatie op basis van kosten aan de jaarrekening te ontleen.

Voor commissarissen die een op aandelen gebaseerde beloning ontvangen, ligt het percentage ten opzichte van de totale bezoldiging tussen de 32% en 82% met een gemiddelde van 52%. Deze cijfers zijn gebaseerd op zeven waarnemingen.

4.5 Managers op sleutelposities niet nader omschreven

Het is in enkele gevallen niet duidelijk of de groep managers op sleutelposities andere functionarissen omvat dan leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen. Hoewel een toelichting op wie tot de groep managers op sleutelposities wordt gerekend niet is voorgeschreven, helpt het de gebruiker van de jaarrekening wel om hiervan kennis te kunnen nemen. Ook worden leden van de Raad van Commissarissen ten onrechte niet in alle gevallen tot de managers op sleutelposities gerekend. Wij verwijzen voor dit onderwerp tevens naar de rapportage over het themaonderzoek IAS 24 uit 2008.⁴⁶

⁴⁶<http://www.afm.nl/layouts/afm/default.aspx~/media/files/fin-verslag/activiteitenverslag-07-08-nl.ashx>

4.6 Verwijzingen naar remuneratierapport is aanvaardbaar mits duidelijk is dat het betreffende gedeelte een onderdeel vormt van de gecontroleerde jaarrekening

Acht ondernemingen verwijzen voor toelichtingen op de beloning van bestuurders en commissarissen naar het remuneratierapport. In een aantal gevallen wordt vermeld dat de betreffende onderdelen van het remuneratierapport onderdeel van de jaarrekening vormen. Die vermelding is volgens de AFM noodzakelijk omdat IFRS en Titel 9 BW2 voorschrijven dat deze informatie in de jaarrekening moet worden opgenomen. Artikel 5:25c van de Wet op het financieel toezicht vereist dat jaarlijkse financiële verslaggeving de door een accountant gecontroleerde jaarrekening omvat. De AFM heeft in de controleverklaring van de onafhankelijke accountant bij deze ondernemingen niet in alle gevallen een verwijzing aangetroffen, waaruit kan worden afgeleid dat de betreffende onderdelen van het remuneratierapport onderdeel uitmaken van de gecontroleerde jaarrekening. De AFM meent dat de controleverklaring op dit punt helder moet zijn en dat daarin vermeld dient te worden dat deze ook betrekking heeft op de onderdelen van het jaarrapport die als onderdeel van de jaarrekening worden aangemerkt. Als aan de hiervoor vermelde voorwaarden wordt voldaan acht de AFM verwijzing naar het remuneratierapport aanvaardbaar.

4.7 Verwijzingen naar de toelichting ontbreken regelmatig

De AFM trof in de meeste gevallen de informatie op grond van IAS 24.16 en de informatie op grond van artikel 2:383c BW in de geconsolideerde jaarrekening aan. Van de achttien ondernemingen waar informatie op grond van IAS 24.16 niet in de geconsolideerde jaarrekening was opgenomen, werd door acht ondernemingen verwezen naar de enkelvoudige jaarrekening. Bij de overige tien ondernemingen kon niet worden vastgesteld of de informatie in de enkelvoudige jaarrekening tevens de informatie op grond van IAS 24.16 bevat. Bij de meeste ondernemingen die de informatie op grond van artikel 2:383c BW in de geconsolideerde jaarrekening opnamen, werd volstaan met een verwijzing in de enkelvoudige jaarrekening. Een groot deel liet die verwijzing echter achterwege.

Het helpt de gebruiker van de jaarrekening als de informatie op grond van IAS 24.16 in de geconsolideerde jaarrekening wordt opgenomen en de informatie op grond van artikel 2:383c BW in de enkelvoudige jaarrekening, dan wel dat er duidelijke onderlinge verwijzingen worden gemaakt.

Bijlage 1 behorend bij Bijlage C
Artikel 383c Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek

1. De vennootschap doet opgave van het bedrag van de bezoldiging voor iedere bestuurder. Dit bedrag wordt uitgesplitst naar:

- a. periodiek betaalde beloningen,
- b. beloningen betaalbaar op termijn,
- c. uitkeringen bij beëindiging van het dienstverband,
- d. winstdelingen en bonusbetalingen,

voor zover deze bedragen in het boekjaar ten laste van de vennootschap zijn gekomen.

Indien de vennootschap een bezoldiging in de vorm van bonus heeft betaald die geheel of gedeeltelijk is gebaseerd op het bereiken van de door of vanwege de vennootschap gestelde doelen, doet zij hiervan mededeling. Daarbij vermeldt de vennootschap of deze doelen in het verslagjaar zijn bereikt.

2. De vennootschap doet opgave van het bedrag van de bezoldiging voor iedere gewezen bestuurder, uitgesplitst naar beloningen betaalbaar op termijn en uitkeringen bij beëindiging van het dienstverband, voor zover deze bedragen in het boekjaar ten laste van de vennootschap zijn gekomen.

3. De vennootschap doet opgave van het bedrag van de bezoldiging voor iedere commissaris, voor zover deze bedragen in het boekjaar ten laste van de vennootschap zijn gekomen. Indien de vennootschap een bezoldiging in de vorm van winstdeling of bonus heeft toegekend, vermeldt zij deze afzonderlijk onder opgave van de redenen die ten grondslag liggen aan het besluit tot het toekennen van bezoldiging in deze vorm aan een commissaris. De laatste twee volzinnen van lid 1 zijn van overeenkomstige toepassing.

4. De vennootschap doet opgave van het bedrag van de bezoldiging van iedere gewezen commissaris, voor zover dit bedrag in het boekjaar ten laste van de vennootschap is gekomen.

5. Indien de vennootschap dochtermaatschappijen heeft of de financiële gegevens van andere maatschappijen consolideert, worden de bedragen die in het boekjaar te hunnen laste zijn gekomen, in de opgaven begrepen, toegerekend naar de betreffende categorie van bezoldiging bedoeld in de leden 1 tot en met 4.

IAS 24.16

Een entiteit moet het totaal van de beloningen voor managers op sleutelposities vermelden en moet voor elk van de volgende categorieën het volgende vermelden:

- (a) kortetermijnpersoneelsbeloningen;
- (b) vergoedingen na uitdiensttreding;
- (c) andere langetermijnpersoneelsbeloningen;
- (d) ontslagvergoedingen; en(e) op aandelen gebaseerde betalingen.

Autoriteit Financiële Markten

T 020 797 2000 | F 020 797 3800

Postbus 11723 | 1001 GS AMSTERDAM

www.afm.nl

De tekst in deze brochure is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door besluiten op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet langer actueel is wanneer u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – zoals bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door acties ondernomen naar aanleiding van deze brochure.

Amsterdam, januari 2012